

Innst. O. nr. 12

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra kommunalkomiteen

Ot.prp. nr. 62 (2003-2004)

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Arbeids- og administrasjonsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til ny lov om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) til erstatning for lov av 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting.

Det foreslås en generell modernisering av loven der det er lagt vekt på å klargjøre de ulike aktørenes rettigheter og plikter for å styrke brukernes reelle rettssikkerhet. Samtidig foreslås det en presisering i forhold til enkelte av forvaltningslovens saksbehandlingsregler.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Mel-tveit Kleppa, viser til sine merknader under de ulike punkter i innstillingen.

2. BAKGRUNNEN FOR LOVFORSLAGET

2.1 Sammendrag

Det har lenge vært behov for en fullstendig revisjon av sysselsettingsloven fordi den på flere punkter er lite tidsmessig. Både i Ot.prp. nr. 70 (1998-1999) og i Ot.prp. nr. 70 (2001-2002) ble det varslet en fullstendig gjennomgang av sysselsettingsloven.

Behovene for endringer gjelder særlig der gjeldende lovgivning ikke er i samsvar med de oppgaver Aetat har i dag og der gjeldende bestemmelser ikke håndheves eller lenger anses rimelige. Videre er det behov for en opprydding og klargjøring av rekkevidden av forvaltningslovens saksbehandlingsregler på avgjørelser om arbeidsmarkedstiltak. Det er også et behov for en opprydding i reglene om saksbehandling for henholdsvis saker etter folketrygdloven og etter loven om arbeidsmarkedstjenester.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet sendte 29. august 2003 et høringsnotat med forslag til ny lov om arbeidsmarkedstjenester på høring.

Høringsfristen ble satt til 28. november 2003. 35 instanser har avgitt realitetsuttalelse.

Departementet viser til at høringsinstansene gjennomgående er positive til forslagene i høringsnotatet. Flere av høringsinstansene uttrykker at det er positivt at sysselsettingsloven revideres og at det ryddes opp i regelverket. Mange høringsinstanser er positive til forslaget om en rett for den enkelte bruker til å få vurdert sitt behov for arbeidsmarkedstjenester, samt til forslaget om brukermedvirkning. Ingen av høringsinstansene går imot disse forslagene. Det er delte meninger blant høringsinstansene til forslaget om å oppheve arbeidsgivers meldeplikt og til forslaget om å oppheve visse krav til virksomheter som driver privat formidling og utleie. Noen høringsinstanser er skeptiske til å fjerne dagens bestemmelse om at

arbeidsgivere og arbeidstakere på visse vilkår kan nektes bistand fra Aetat.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine respektive partiers merknader under behandlingen av Ot.prp. nr. 70 (2001-2002).

Komiteen viser til NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning. Om samordning av Aetats, trygdeetatens og sosialtjenestens oppgaver. Komiteen påpeker at det kan bli behov for å endre respektive lovverk knyttet til disse etatene i forbindelse med reformen, slik som det også er nevnt i proposisjonen. Ifølge Regjeringen vil lovforslaget gi et bedre utgangspunkt for de lovendringene en samordning vil nødvendiggjøre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til behovet for sterkere innsats mot arbeidsløshet og sosial dumping.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Aetat må bemannes og ha tilstrekkelige ressurser til å oppfylle alle sine forpliktelser etter loven.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det er bred enighet om å bekjempe arbeidsledigheten. Disse medlemmer vil videre peke på en positiv utvikling på arbeidsmarkedet som bedrer mulighetene for et inkluderende arbeidsliv. Det vises til at Aetat har en sentral rolle i gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Aetat er styrket med midler svarende til om lag 700 nye årsverk i perioden 2003-2005. Samlet er dette den største ressurstilførselen til Aetat på mange år. Disse medlemmer viser til at det legges stor vekt på å styrke Aetat for å gi arbeidssøkere bedre veiledning og oppfølging. Det er viktig å sikre god innsats, slik at personer som er avhengige av midlertidige trygdeytelser eller sosialhjelp kan bli selvforsørget gjennom ordinært arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det fremmes forslag til en helt ny lov om arbeidsmarkedstjenester som skal erstatte sysselsettingsloven av 27. juni 1947. Gjeldende sysselsettingslov regulerer arbeidsmarkedspolitikken og er grunnlaget for organiseringen av Aetat.

Disse medlemmer er enige i at det er viktig å tilrettelegge for et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltagelse og lav ledighet samt skape et mest mulig inkluderende arbeidsliv med plass til

alle. Fremskrittspartiet ser på arbeid som et vesentlig grunnlag for offentlig velferd, privat velstand og trivsel.

Disse medlemmer vil også få understreke fordelene ved en ny arbeids- og velferdsforvaltning gjennom en samordning av Aetat, Trygdeetaten og Sosialtjenesten i en felles velferdsetat.

Disse medlemmer vil understreke at denne lovrevisjonen bare representerer en av mange faktorer som påvirker det norske arbeidsmarkedet, og vil vise til at arbeidsmarkedet er et komplisert samspill av en rekke ulike økonomiske, sosiale og samfunnsmessige faktorer som ikke kan styres alene gjennom nasjonal lovgivning.

Disse medlemmer konstaterer imidlertid at enkelte av de respektive endringer som foreslås i den nye arbeidsmarkedsløven er skritt i riktig retning av det Fremskrittspartiet ønsker innenfor den nasjonale arbeidsmarkedspolitikken, men at enkelte av endringene ikke går langt nok i riktig retning.

Disse medlemmer vil ha et mest mulig selvregulerende og fritt arbeidsmarked der arbeidsforhold i størst mulig grad er basert på individuelle arbeidsavtaler mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Lovverket bør derfor ikke inneholde begrensninger i den enkelte borgers rett til å inngå arbeidsavtaler på de betingelser partene selv ønsker.

Disse medlemmer vil allikevel gi sin støtte til lovens formål og virkeområde og erkjenner at det er behov for et lovregulert rammeverk for arbeidsmarkedspolitikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det kan være behov for å utvide rettighetene til langtidsledige og ungdom og viser til forslag fremmet i Innst. S. nr. 212 (2003-2004) om et velfungerende arbeidsmarked og Innst. S. nr. 280 (2003-2004) vedrørende forslag fra Arbeiderpartiet om å innføre en garanti slik at langtidsledig ungdom i alderen 20-24 år sikres tilbud om jobb, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak. Flertallet vil komme tilbake til dette i budsjettbehandlingen og under behandlingen av en felles arbeids- og velferdsforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det kan være behov for å prioritere grupper som yrkeshemmede, langtidsledige og ungdom. Prioritering av spesielle grupper av arbeidsledige skjer i tråd med de føringer som gis i budsjettet og i tildelingsbrevet til etaten. Disse medlemmer peker på at det er viktig å følge arbeidsmarkedet med tanke på behovet for aktuelle prioriteringer.

3. GJELDENE LOV OG GJELDENE ARBEIDSMARKEDSPOLITIKK

3.1 Sammendrag

3.1.1 *Bakgrunn for sysselsettingsloven av 1947*

Da sysselsettingsloven, forsinket av annen verdenskrig, kom i 1947, var formålet å bygge opp et landsomfattende system for offentlig arbeidsformidling samt å bygge opp en organisasjon med særskilt ansvar for å følge utviklingen av sysselsettingen. Dette har bakgrunn i det politiske målet om å sikre full sysselsetting.

I 1954 fikk Grunnloven i § 110 en uttrykkelig bestemmelse om det offentlige ansvar i forbindelse med sysselsetting.

Norge har også ratifisert ILO-konvensjoner på området. Internasjonale konvensjoner og Grunnloven setter visse rammer for hva en ny lov kan og bør inneholde.

Lov om tiltak til å fremme sysselsetting (sysselsettingsloven) er grunnlaget for en landsdekkende offentlig arbeidsmarkedsetat og arbeidsmarkedspolitikens struktur. Loven har regler om organisering av Aetat, dens hovedoppgaver og virkemidler samt saksbehandlingsregler.

Arbeidsmarkedstiltakene er utviklet og dimensjonert ut fra arbeidsmarkedets behov og arbeidssøkerens behov for tjenester. Arbeidsmarkedstiltakene er hjemlet i sysselsettingsloven og forskriftsfestet, men den aktuelle bruk, dimensjonering og prioritet følger arbeidsmarkedsutviklingen. Ingen arbeidsløse har rett til tiltak, men bestemte prioriterte grupper, i dag særlig ungdom under 20 år som er uten skoleplass eller arbeid, kan regne med å få tiltak som ledd i den politikken som er ført overfor denne gruppen; ungdomsgarantien. Andre prioriterte grupper er langtidsledige og arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn.

Personer som fyller kravene til yrkesrettet attføring i folketrygdloven kap. 11, er i en noe annen rettsstilling. Såfremt vilkårene er oppfylt, har disse rettskrav på attføringsytelser (attføringspenger, eventuelt også attføringsstønader) i forbindelse med attførings tiltak.

Avgjørende for omfang og innretning av arbeidsmarkedstiltakene er Stortingets årlige budsjettvedtak basert på Regjeringens forslag i St.prp. nr. 1. Forslaget til ny lov om arbeidsmarkedstjenester endrer ikke på forholdet mellom statsbudsjettet og arbeidsmarkedspolitikken. Det er ønskelig å videreføre statsbudsjettets grunnleggende betydning for utformingen av arbeidsmarkedspolitikken.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine respektive partiers merknader i Innst. S. nr. 212 (2003-2004) om et vellykket arbeidsmarked.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at de har gått imot Regjeringens politikk med innstramminger i regelverk og ytelser knyttet til arbeidsledighet.

Flertallet viser også til at arbeidsledigheten har økt svært raskt under denne regjeringen, uten at nødvendige tiltak for å snu utviklingen har vært iverksatt.

Flertallet viser til at den økonomiske politikken må rettes inn på økt sysselsetting og kamp mot arbeidsløshet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at folketrygdens ytelser reguleres av folketrygdloven. Lovforslaget til ny arbeidsmarkedlov endrer ikke dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at omfanget av arbeidsmarkedstiltakene alltid bør gjenspeile arbeidsmarkedets reelle behov og utviklingen i ledighetstallene.

Disse medlemmer viser til at ledighetstallene som oftest vil variere en del fra år til år. Slike svingninger gjør det derfor naturlig at omfanget og innretningen av arbeidsmarkedstiltakene reguleres årlig gjennom statsbudsjettet.

Disse medlemmer mener derfor at Aetats virksomhet og størrelse til enhver tid må tilpasses de reelle behov i arbeidsmarkedet. Aetat bør derfor raskt kunne nedbygges i tider med synkende og lav ledighet.

4. LOVENS NAVN

4.1 Sammendrag

Sysselsettingsloven er den loven som regulerer dagens arbeidsmarkedspolitikken i sin helhet. Det foreslås at den får en ny tittel som samsvarer mer med dette, "lov om arbeidsmarkedstjenester".

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget i proposisjonen.

5. FORMÅL, OPPGAVER OG VIRKEMIDLER

5.1 Sammendrag

Departementet mener at loven bør ha en formålsbestemmelse om høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. Loven må hjemle en offentlig arbeidsmarkedsetat og definere dens hovedoppgaver. Det bør

lovfestes at Aetat har ansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken, herunder å bistå arbeidssøkere med å få jobb, bistå arbeidsgivere med å skaffe arbeidskraft samt forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsløshet.

Loven bør også angi de viktigste virkemidlene som kan anvendes overfor ulike brukergrupper. Departementet foreslår å ta inn en hjemmel for departementet til å bestemme at lovens virkemidler kan anvendes utenfor landets grenser når dette er hensiktsmessig for å fremme lovens mål.

Aetats ansvar for å forvalte dagpenger under arbeidsløshet og ytelser under yrkesrettet attføring i henhold til folketrykkløven kapittel 4 og 11, videreføres. Det foreslås også at det skal gå fram av loven at Aetat skal føre kontroll med forvaltningen av disse ytelsene.

De fleste av Aetats oppgaver og tjenester vil gjelde overfor registrerte arbeidssøkere og overfor arbeidsgivere i visse sammenhenger, se nærmere nedenfor under pkt. 6, 7 og 8. Aetat har også en rolle overfor publikum generelt, og departementet ønsker å gjøre dette tydeligere ved å lovfeste at den som henvender seg til Aetat har rett til informasjon om hvilke tjenester Aetat kan tilby.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det foregår uakseptabel diskriminering i arbeidslivet og at det er viktig at Aetat både i egen virksomhet og i kontakten med arbeidslivet sikrer mot diskriminering.

Flertallet viser til at Regjeringen selv har bedt tre ulike utvalg utrede antidiskrimineringsbestemmelser. Lovutvalget for lov mot etnisk diskriminering, Holgersen-utvalget og Arbeidslivslovsutvalget har avgitt sine innstillinger. Regjeringen nedsatte 29. november 2002 et utvalg for å utrede spørsmålet om en styrking av det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede. Dette arbeidet skal være ferdig innen 31. desember 2004.

Flertallet viser til at Arbeidslivslovsutvalget anbefaler sterkt at de aktuelle utvalgsarbeider og lovforslag ses i sammenheng. Dette er imidlertid ikke til hinder for å innføre en antidiskrimineringsbestemmelse i ny lov om arbeidsmarkedstjenester nå. Gjennomgang av alle bestemmelser vil selvsagt medføre at alle slike bestemmelser i eksisterende lovverk må vurderes i en slik totalgjennomgang.

Flertallet kan ikke se at innføring av en antidiskrimineringsbestemmelse kan oppfattes å komme i konflikt med Aetats oppgave i å prioritere enkelte grupper og personer som trenger ulike tiltak i og med at dette arbeidet må sies å være innrettet nettopp på å oppnå samfunnsmessig likestilling til personer og

grupper som midlertidig eller permanent ikke er i en slik stilling nå.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"§ 1 skal lyde:

Lovens formål er å bidra til et inkluderende og ikke diskriminerende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at grunnen til at det ikke er foreslått noen diskrimineringsbestemmelse i loven er at det har skjedd en styrking generelt i regelverket mot diskriminering de siste årene. Den diskriminering det i praksis er snakk om på dette området er i hovedsak ivaretatt ved det regelverket som forplikter arbeidsgiver å påse at det ikke skjer diskriminering ved ansettelser m.m. Dette regelverket gir langt på vei et tilfredsstillende vern også på lovforslagets område. Videre bør Aetat ikke tillegges kontrolloppgaver knyttet til regelverk mot diskriminering, som allerede tilligger andre forvaltningsorganer. Det er videre slik at arbeidsmarkedspolitikken i stor grad er basert på at det skjer en positiv særbehandling over kortere eller lengre tid av enkelte grupper som står svakt på arbeidsmarkedet. Særbehandlingen gis i form av prioritering av ulike målgrupper, slik som for eksempel innvandrere, ungdom eller langtidsledige. En eventuell innføring av en diskrimineringsbestemmelse er derfor ikke kurant og det ville uansett være svært viktig å foreta en grundig vurdering av hvilke presiseringer og avgrensinger som må foretas for å kunne videreføre og utvikle dagens arbeidsmarkedspolitikk. Dersom en skulle ta inn en diskrimineringsbestemmelse, synes det hensiktsmessig å avvente lovgivning som vil bli vedtatt på bakgrunn av Lovutvalget som for lov mot etnisk diskriminering, Arbeidslivslovsutvalget og utvalget som ser på en styrking av det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at det ikke bør tas inn noen diskrimineringsbestemmelse i lov om arbeidsmarkedstjenester.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

§ 1 skal lyde:

Lovens formål er å bidra til å oppnå et inkluderende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser ikke noe klart behov for bestemmelser eller formuleringer om antidiskriminering i loven.

Disse medlemmer vil på generelt grunnlag motsette seg at det i stadig flere lover tas inn egne bestemmelser om positiv særbehandling av mennesker basert på rase, etnisk tilhørighet eller nasjonal opprinnelse, religion, seksuell legning eller kjønn.

Disse medlemmer er av den oppfatning at et overdrevet fokus gjennom lovverket på antidiskriminering snarere kan skape mer diskriminering enn det motvirker.

Disse medlemmer er allikevel av den oppfatning at enkelte grupper på annet kriteriegrunnlag enn nevnt over bør prioriteres av Aetat for å skaffes arbeid eller tiltaksplass. Grupper som bør prioriteres av Aetat er etter disse medlemmers syn yrkeshemmede og langtidsledige.

Komiteen slutter seg for øvrig til formålsbestemmelsen. Skal målsettingen om høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsløshet nås, forutsetter det at alle offentlige myndigheter gjennom sin virksomhet forpliktes på å sikre inkluderende arbeidsliv.

Komiteen viser til at formålsbestemmelsen er generell og at ingen grupper er nevnt i formålet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil fremheve viktighetene av at ingen spesielle grupper får lovfestet prioritet. Behovet for aktuelle prioriteringer vil og bør variere med tiden, og det vil være lite hensiktsmessig å forandre loven i takt med disse endringene. Selv om det legges til grunn, ønsker disse medlemmer å fremheve at innsatsen for yrkeshemmede vil være en permanent hovedoppgave for Aetat.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Rikstrygdeverket i sin høringsuttalelse mener det er behov for at yrkeshemmede bør synliggjøres bedre i loven.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser at det kan være behov for å lovfeste rettigheter for enkelte grupper som yrkeshemmede, langtidsledige og ungdom utover det som i dag er hjemlet i ulike lover og forskrifter og vil komme tilbake til dette under behandlingen av oppfølgingen av en ny arbeids- og velferdsforvaltning.

Komiteen viser til at atføringsarbeidet er en integrert del av arbeidsmarkedspolitikken. I utfor-

mingen av arbeidsmarkedspolitikken legges det vekt på at Aetats tjenester skal være tilpasset brukernes behov. Komiteen er på dette grunnlag enig i at gjeldende lov § 6 om at det skal være særlige tjenester overfor yrkeshemmede ikke foreslås videreført i ny § 3. Komiteen understreker videre forutsetningen om at slike tjenester skal være til stede og tilgjengelige som en integrert del av all Aetats virksomhet.

Det er nødvendig at Aetat har personell med kompetanse på disse områdene i hele sin organisasjon.

Komiteen forutsetter at Regjeringen sørger for at dette skjer og at det blir gitt tilbakemelding om endringer til Stortinget.

6. ARBEIDSSØKERS RETTIGHETER OG PLIKTER

6.1 Sammendrag

6.1.1 Generelt

Interne retningslinjer og metodeveiledning i Aetat sikrer i dag langt på vei gode saksbehandlingsrutiner på sentrale områder. Departementet ser likevel et behov for å klargjøre for brukerne hva de har krav på og kan forvente av service fra Aetat og hvilke begrensninger som gjelder i deres formelle rettigheter.

6.1.2 Registrering

Departementet foreslår å lovfeste dagens praksis vedrørende registrering i ny lov om arbeidsmarkeds-tjenester, slik at det slås fast at enhver har rett til å la seg registrere som arbeidssøker i Aetats register, jf. lovforslagets § 10.

Meldeplikten for arbeidssøkere er et viktig redskap for å følge opp den enkelte arbeidssøker med tilbud om jobb eller tiltak, men også for å gi grunnlag for korrekte utbetalinger av dagpenger eller andre økonomiske ytelser. Meldeplikten er også viktig for at Aetat skal kunne finne fram til reelle arbeidssøkere til arbeidsgivere som etterspør arbeidskraft. Videre er meldeplikten sentral for å utarbeide ledighetsstatistikk.

Departementet foreslår å lovfeste at alle registrerte arbeidssøkere må melde seg til Aetat for å bekreftede registreringen som arbeidssøker, også personer som i dag ikke er omfattet av en meldeplikt. Etter departementets syn er det ikke tilstrekkelig begrunnet at enkelte mindre grupper holdes utenfor meldeplikten. Sett i forhold til den nytten en gjennomført meldeplikt vil ha, er det rimelig å pålegge et slikt minimum av aktivitet for å fortsatt stå registrert som arbeidssøker.

Når det gjelder den praktiske gjennomføringen av meldeplikten, er det lagt opp til Aetat skal kunne bestemme hvordan og hvor ofte meldingen skal gis.

Departementet vil samtidig foreslå at dagens generelt utformede bestemmelse i sysselsettingsloven § 37 om opplysningsplikt presiseres, slik at det angis mer konkret hvilke personer og instanser som har opplysningsplikt.

6.1.3 Behovsvurdering

I dag blir den løpende vurderingen av arbeidssøkerens behov for bistand foretatt på en uformell måte. Fordi det som vurderes i forbindelse med en registreringssamtale i forbindelse med registreringen i Aetatets register over arbeidssøkere og i videre samtaler i en arbeidssøkerprosess, ofte vil være av avgjørende betydning for hvilke tjenestetilbud arbeidssøkeren senere får, ønsker departementet å styrke disse vurderingenes formelle karakter. Departementet foreslår derfor at alle arbeidssøkere skal ha krav på en skriftlig behovsvurdering.

Konkret foreslås det at Aetat i en slik behovsvurdering skal ta stilling til:

- om arbeidssøkeren har behov for de tjenester Aetat forvalter for å skaffe seg eller beholde arbeid,
- hvilke tjenester som i så fall er å anse som nødvendige og hensiktsmessige,
- når det skal skje en oppfølging i saken dersom målet om arbeid ikke blir nådd,
- hvilken aktivitet som er forventet fra arbeidssøkerens side.

Den behovsvurderingen Aetat foretar, må ses i forhold til tilgjengelige og relevante virkemidler i Aetat og situasjonen på arbeidsmarkedet. Det er ikke forutsatt at behovsvurderingen skal gi krav på en konkret tjeneste, men den vil kunne forplikte Aetat til en konkret innsats eller form for service.

Det at disse vurderingene endres fra å være uformelle som i dag, til å gis en formell karakter gjennom et skriftlig vedtak, vil klargjøre rollene, bidra til å gi realistiske forventninger og skjerpe bevisstheten rundt prosessen både hos arbeidssøkeren og saksbehandleren i Aetat. Dersom arbeidssøkeren har behov for bistand fra andre offentlige organer eller eksterne instanser, vil dette komme tydeligere fram.

Et formelt vedtak vil motvirke feil i registreringer både når det gjelder objektive fakta og skjønnspregede vurderinger fordi brukeren ofte kan være den beste kvalitetssikrer av vurderinger av egen person. Departementet antar at formelle vedtak vil føre til at brukerne vil bli mer tilfredse og at Aetat vil måtte håndtere færre uformelle beklagelser.

Utover kravene til enkeltvedtak som følger av forvaltningsloven, foreslås det ingen andre formkrav til behovsvurderingen.

Departementet legger til grunn at Arbeidsrådgivningskontorene, som er en del av Aetat, konsesjons-

fritt kan registrere sensitive personopplysninger som kommer fram i forbindelse med utredning av brukere, slik opplysningene blir registrert i dag.

6.1.4 Frister

Dagens praksis legger opp til at en oppfølging av den første registreringssamtalen skal skje innen tre måneder. Dette er i de fleste tilfeller et godt utgangspunkt, men departementet ønsker ikke å lovfeste noe bestemt tidspunkt for når oppfølgingen skal skje. Tidspunktet for når oppfølging er hensiktsmessig vil variere fra bruker til bruker og må også ses i lys av arbeidsmarkedet til enhver tid. I de fleste tilfeller bør det gå en viss tid. I den første perioden etter registrering vil det ofte være mest hensiktsmessig at arbeidssøkeren bruker tiden på å søke ny jobb uten at Aetat tar i bruk spesielle tiltak eller virkemidler.

For brukerne kan det imidlertid være viktig å vite når de kan forvente at Aetat vil ta et initiativ i deres sak. Det foreslås derfor å lovfeste at det i behovsavgjøringsvedtaket skal fastsettes en frist for når videre oppfølging skal skje. I tillegg vil departementet foreslå en bestemmelse om at det ved vesentlige endringer i arbeidssøkerens situasjon i forhold til arbeidsmarkedet, skal foretas en ny behovsvurdering.

6.1.5 Brukermedvirkning

Etter kommunalkomiteens forslag i forbindelse med behandling av Ot.prp. nr. 70 (2001-2002) om endringer i sysselsettingsloven, jf. Innst. O. nr. 77, vedtok Stortinget å be Regjeringen legge fram forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat. Komiteen mener at brukermedvirkning må lovfestes i sysselsettingsloven "slik at Aetat blir pålagt å sikre brukernes rettigheter og interesser blant annet gjennom et formalisert samarbeid med brukernes organisasjoner".

Departementet foreslår at det lovfestes en plikt som bidrar til å sikre brukermedvirkning i Aetat, jf. lovforslagets § 4. Departementets forslag om brukermedvirkning er en styrking og videreføring av dagens praksis. Etter departementets syn bør en ikke binde helt opp i lovteksten hvordan brukermedvirkningen konkret skal sikres. Det kan i dag synes hensiktsmessig at brukermedvirkningen skjer ved en modell som knyttes opp mot det nye nasjonale brukerforumet som Aetat etablerte i 2001, eventuelt også ved å bygge dette ut med lokale brukerfora. Aetat bør imidlertid ha mulighet til å benytte seg av andre modeller som gir like gode eller bedre løsninger.

6.1.6 Rådet for Aetat

I henhold til gjeldende sysselsettingslov er det opprettet et partssammensatt råd for Aetat. På denne bakgrunn og sett i sammenheng med forslaget om brukermedvirkningsbestemmelse, foreslår departementet at plikten til å opprette et råd ikke videreføres

i forslaget til ny lov om arbeidsmarkedstjenester. Departementet påpeker dessuten at det ikke er nødvendig med noen lovhjemmel verken for å opprette et råd for Aetat som i dag eller å etablere andre kontaktformer. Kontakten mellom Aetat og partene i arbeidslivet kan fritt organiseres uten å forankre dette i en lovbestemmelse.

6.1.7 Samarbeid med andre etater og private

Det er foreslått en ny bestemmelse som fastslår at Aetat skal samarbeide med andre når dette kan bidra til å løse de oppgavene som etaten er pålagt, jf. lovforslagets § 6. Forslaget følger opp dagens vektlegging av Aetats samarbeid med andre offentlige etater og private aktører.

De konkrete oppgavene kan følge av andre lover enn denne nye loven. Det vises for øvrig til utkastet til ny lovs § 21, folketrygdloven § 25-10 og sosialtjenesteloven § 3-2 som pålegger etatene å gi gjensidig bistand i klientsaker.

Eksempler på offentlige samarbeidspartnere for Aetat er trygdeetaten, sosialtjenesten, helsetjenesten, innvandringsmyndighetene, utdanningsmyndighetene og kriminalomsorgen. I tillegg kommer kommunene som både er samarbeidspartnere som arbeidsgivere og i forbindelse med utarbeidelse og gjennomføring av introduksjonsprogram i henhold til lov om introduksjonsordning.

6.2 Komiteens merknader

6.2.1 Behovsvurdering

Komiteen mener det er behov for å styrke brukernes rettssikkerhet og innflytelse i vurderinger av behov for bistand og tjenester. Komiteen slutter seg til at alle arbeidssøkere skal ha krav på en skriftlig behovsvurdering. Det skal vurderes om søkeren har behov for Aetats tjenester for å skaffe seg eller beholde arbeid, hvilke tjenester som i så fall er å anse som nødvendige og hensiktsmessige, når det skal skje en oppfølging av saken dersom vedkommende ikke er kommet i arbeid og hvilke aktiviteter som er forventet fra arbeidssøkers side.

Komiteen viser til proposisjonen der det står:

"Når Aetat i vurderingen nevner konkrete arbeidsmarkedstiltak som aktuelle, må det normalt forutsettes at Aetat skal arbeide med det mål at vedkommende faktisk vil bli tilbudt slike tiltak."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at når Aetat deretter tilbyr konkret arbeid eller tiltak, vil disse medlemmer understreke behovet for at de arbeidsledige stiller opp på disse tilbudene og ber Aetat i tråd med lovgivningen å håndheve bestemmelsene om stans i dagpengene

overfor dem som eventuelt nekter å ta tilvist arbeid eller tiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at for arbeidsføre skal arbeidsplikt være en hovedregel.

Komiteen peker på at behovsvurderingen ikke gir rettigheter til konkrete tjenester fra Aetat, men forutsettes å skjerpe bevisstheten rundt prosessen både hos arbeidssøker og hos Aetat.

Komiteen viser for øvrig til regelverk for dagpenger for praktiseringen av bestemmelsene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ber om at ordningen blir evaluert etter ett år for å se om ordningen bidrar til bedre oppfølging.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ber om at ordningen blir evaluert etter at den har fungert i noen tid. Disse medlemmer mener at det er nyttig å vurdere hvordan retten til behovsvurdering fungerer.

Komiteen viser til at Regjeringen anser at retten til behovsvurdering for personer med rett til yrkesrettet attføring er oppfylt gjennom vurdering som gjøres knyttet til folketrygdloven § 11-5 og 11-6.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til merknader under pkt. 1 om eventuell lovfesting av oppfølging for enkelte brukere og vil komme tilbake til dette under behandlingen av en felles arbeids- og velferdsetat.

Komiteen slutter seg til forslagene om registrering og meldeplikt. Komiteen vil imidlertid understreke at i den praktiske gjennomføringen av bestemmelsen om meldeplikt skal Aetat ha rutiner som tar hensyn til enkelte arbeidssøkeres yrkeshemming, funksjonshemming eller andre forhold som krever særlig tilrettelegging eller eventuelt fritak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det er opplæringsmyndighetene som har hovedansvaret for å informere om rettigheter etter lov om grunnskole og etter opplæringslova. Flertallet påpeker også at informasjon om innholdet i slike rettigheter og hvor-

dan denne retten kan tas ut, er en naturlig og viktig del også av Aetats informasjonsansvar.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det i hovedsak er utdanningsmyndighetene som har ansvaret for å informere om rettigheter etter lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven). Å presisere eller utdype innholdet av rettigheter etter opplæringsloven hører mest naturlig hjemme i de organer som har til oppgave å forvalte denne loven.

Aetats ansvar er i første rekke å samarbeide med utdanningsmyndighetene og gi yrkesveiledning til ungdom som faller ut av skolen og voksne som ikke har rett til yrkesveiledning etter opplæringsloven. Dersom Aetat antar at vedkommende bruker har rettigheter etter opplæringsloven, vil det være aktuelt å henvise vedkommende til rette instans for nærmere informasjon om rettigheter etter opplæringsloven. Etaten må derfor ha tilstrekkelig kunnskap til å kunne henvise videre. Ettersom Aetat ikke har ansvaret for gjennomføringen av opplæringsloven, ville en informasjonsplikt utover den eksisterende kunne innebære en risiko for ufullstendig og/eller upresis informasjon. Utdanningsmyndighetene har i dag ansvaret for å gi informasjon om rettigheter etter opplæringsloven, og bør ut fra sin rolle også ha det i fremtiden. Det er lite hensiktsmessig å bygge opp en kompetanse i Aetat som overlapper kompetanse og oppgaver som allerede tilligger utdanningsmyndighetene.

6.2.2 *Frister*

Komiteen slutter seg til at det skal settes en frist for når oppfølging skal finne sted.

Komiteen understreker at en slik frist ikke må oppfattes som et ønsket intervall for når oppfølging skal skje, og at det vil være naturlig å ta opp oppfølgingsstidspunkter som en del av behovsvurderingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke behovet for at Aetat sikrer at oppfølgingsarbeidet særlig for yrkeshemmede organiseres slik at en ansvarsperson har ansvar for og oversikt over tilbudet og oppfølgingen av den enkelte bruker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti ser at det kan ha mange fordeler dersom én ansvarsperson i Aetat kan følge opp den enkelte bruker. Disse medlemmer mener allikevel at dette ikke bør detaljreguleres på dette nivået. Både dagens lovgivning og lovforslaget byg-

ger på at det er opp til arbeidsdirektøren å organisere Aetats virksomhet. Disse medlemmer viser til at dette gir bedre fleksibilitet og mulighet til å organisere tjenesten på best mulig måte. Dette vil også best kunne ivareta hensynet til den enkelte bruker.

6.2.3 *Brukermedvirkning*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Stortinget har pålagt Regjeringen å lovfeste og gjennomføre brukermedvirkning i Aetat. Flertallet forutsetter at dette skjer ved et systematisk samarbeid på systemnivå med brukernes organisasjoner. Som en del av brukermedvirkningen forutsetter komiteen at Aetat og Arbeidsdirektoratet sender nye rundskriv til brukerorganisasjonen og sørger for at all relevant informasjon blir gitt.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"§ 4 skal lyde:

Aetat skal ha et samarbeid med brukerne og deres organisasjoner i forbindelse med planlegging, iverksettelse og evaluering av Aetats virksomhet."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at systematisk brukermedvirkning allerede er implementert i Aetat, med det formål at etaten skal kunne nyttiggjøre seg brukerorganisasjonenes erfaringer i arbeidet med planlegging, utvikling, og evaluering av tjenestetilbud i Aetat. Det er opprettet et sentralt brukerforum og lokale brukerfora i alle fylker i landet. Disse medlemmer viser til at departementet foreslår at det lovfestes en plikt, som bidrar til å sikre slik brukermedvirkning i Aetat, jf. lovforslagets § 4. Disse medlemmer mener at det ikke er hensiktsmessig å lovfeste hvordan brukermedvirkningen konkret skal gjennomføres. Lov om endring i sysselsettingsloven av 21. juni 2002, jf. Ot.prp. nr. 70 (2001-2002), hadde blant annet som formål at loven ikke lenger i detalj skulle angi hvordan Aetat skal være organisert. Denne fullmakten ble lagt til Arbeidsdirektoratet. Hensikten med endringen var å oppnå bedre brukerorientering ved å gi økt handlefrihet til enheter som arbeider nær brukerne.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 4 skal lyde:

Aetat skal sørge for at brukerrepresentanter blir hørt i forbindelse med planlegging og evaluering av Aetats tjenester."

6.2.4 Rådet for Aetat

Komiteen viser til brev fra arbeids- og sosialministeren til kommunalkomiteen av 9. november 2004 der det går fram at ILO-konvensjon nr. 88 krever at det etableres et samarbeid med arbeidslivets parter gjennom rådgivende komiteer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er uenig med Regjeringen i at behovet for et partssammensatt råd er bortfalt som en følge av lovfestet brukermedvirkning og mener rådet bør bestå inntil en ny organisering av arbeids- og velferdstjenestene er opprettet. Flertallet viser til at et slikt råd kan oppnevnes uavhengig av en slik lovbestemmelse og ber derfor Regjeringen sørge for å videreføre rådet inntil ny organisering er på plass og sørge for at brukerorganisasjonene får plass i rådet.

Flertallet mener at det er naturlig at Rådet for Aetat har uttalerett til styringsbrevet fra Arbeidsdirektoratet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at i Rådet for Aetat, som er lovpålagt etter gjeldende sysselsettingslov, er de store arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene representert. Fra ulike hold er det blitt reist spørsmål om hensiktsmessighetene av dette forumet, blant annet fra partene i arbeidslivet. Forslaget om å oppheve plikten til å opprette Rådet for Aetat er i liten utstrekning begrunnet med at brukermedvirkning lovfestes. Hovedbegrunnelsen for lovforslaget er at lovfesting av en bestemt kontaktform blir unødig rigid. Disse medlemmer mener at det ikke bør bindes opp i lov hvordan kontakten mellom Aetat og arbeidslivets parter organiseres. Dette bør Aetat i samarbeid med partene vurdere fortløpende. Hvilke kontaktformer som er hensiktsmessige vil kunne variere over tid og vil blant annet være avhengig av andre arenaer for kontakt. Det påpekes dessuten at det ikke er nødvendig med noen lovhjemmel verken for å opprette et råd for Aetat som i dag eller å etablere andre kontaktformer. Kontakten mellom Aetat og partene i arbeidslivet kan fritt organiseres uten å forankre dette i en lovbestemmelse.

Komiteen har ellers ingen merknader til de foreslåtte lovbestemmelsene.

7. FORHOLDET TIL FORVALTNINGSLOVEN

7.1 Sammendrag

7.1.1 Innledning

Etter gjeldende sysselsettingslov gjelder forvaltningsloven med de særlige bestemmelser som er gitt

i sysselsettingsloven. I tilfeller hvor det treffes enkeltvedtak, får saksbehandlingsreglene i forvaltningslovens kapitler IV-VI anvendelse.

7.1.2 Ulike avgjørelser i Aetat - forholdet til forvaltningsloven

Vedtak Aetat treffer i saker om dagpenger og om ytelser til yrkesrettet attføring er i all hovedsak enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det er for enkelte av de øvrige avgjørelser og aktiviteter det har hersket uklarhet om forholdet til forvaltningslovens saksbehandlingsregler.

Avgjørelser knyttet til ren formidling av arbeid er etter departementets vurdering vanligvis ikke å anse som enkeltvedtak.

Vurderinger knyttet til hvilke personer som skal komme inn på arbeidsmarkedstiltak, eller om en person kan ha behov for spesielle typer tiltak vil imidlertid i mange tilfeller være å anse som enkeltvedtak.

Et par tiltak har en avklart rettslig status i forhold til forvaltningsloven. For vedtak om tiltaket bedriftsintern opplæring (BIO) er reglene for forvaltningslovens enkeltvedtaksbegrep gjennomført i de interne rutine, og det er klagerett på vedtakene.

Videre er forvaltningslovens anvendelse på vedtak knyttet til arbeidsmarkedsoplæringskurs (AMO) avklart. I forskrift av 19. februar 1993 er det fastsatt unntak fra klageadgangen og begrunnelsesplikten. Unntaket ble først og fremst begrunnet i at avgjørelser om AMO er masseavgjørelser på bakgrunn av mange vedtak per år.

For de øvrige avgjørelsene Aetat tar, er den rettslige situasjonen ikke fullt ut avklart.

Forvaltningslovens saksbehandlingsregler vil kunne bidra til en grundig saksforberedelse og et rettferdig resultat. Partsstatus etter forvaltningsloven sikrer en viss merinnflytelse over egen sak og innsyn i det avgjørelsesgrunnlag og skjønn som har vært utøvet.

På den annen side kan det være spørsmål om en ved anvendelsen av forvaltningslovens saksbehandlingsregler for alle avgjørelser oppnår det som er hensikten ved reglene. I noen tilfeller kan det også være spørsmål om de administrative og praktiske konsekvenser kommer i konflikt med gjennomføringshensyn i arbeidsmarkedspolitikken.

7.1.3 Partsbegrepet, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e

Det er ikke uten videre gitt hvem som er part eller parter i henhold til en avgjørelse om tiltaksplass og som derfor har partsrettigheter etter forvaltningsloven. Spørsmålet kommer på spissen for registrerte arbeidsledige som ikke blir søkt inn på aktuelle arbeidsmarkedstiltak. Fordi forvaltningen av arbeidsmarkedstiltak ikke foretas etter søknadsordninger,

treffes det i dag ikke noe vedtak om avslag overfor registrerte arbeidsledige som ikke får tilbud om plass på tiltak.

Departementet har kommet til at forvaltningslovens partsbegrep bør avgrenses slik at det fremgår klart av loven at dersom det er flere som har behov for eller ønsker den samme tjenesten, skal de likevel ikke regnes som parter i samme sak, og herunder ikke ha rett til å klage over at en annen har fått tjenesten.

Forslaget er blant annet begrunnet i at de personer/den gruppen som unntas fra partsbegrepet normalt ikke ville ha noe stort behov for å bli behandlet som parter i forvaltningslovens forstand. Et partsbegrep uten begrensninger ville innebære at Aetat måtte bruke relativt store ressurser på å gi de nevnte personene formelle rettigheter etter forvaltningsloven. Forslaget om presiseringer og innsnevring i partsbegrepet, bør dessuten ses i sammenheng med forslaget om å innføre en rett til behovsvurdering, som innfører nye brukerrettigheter som i større grad treffer brukernes behov enn de rettigheter etter forvaltningsloven som det foreslås å gjøre unntak fra.

7.1.4 Særlige hensyn ved tiltak der det foretas en ansettelse eller arbeidsgiver avgjør hvem som skal få en tiltaksplass

For visse arbeidsmarkedstiltak er det en arbeidsgiver som har det avgjørende ordet for om en person får plass på tiltaket. Vurderingen av om ansettelsen må betraktes som et enkeltvedtak vil kunne variere med hva slags tiltak det er snakk om.

Det fremgår av forvaltningsloven § 3 andre ledd at vedtak i ansettelsessaker er unntatt fra reglene om begrunnelse, klage, samt reglene om omgjøring i § 35 tredje ledd. De øvrige reglene for enkeltvedtak kommer likevel til anvendelse, f.eks. reglene om forhåndsvarsel, partsinnsyn og underretning om vedtaket.

I den grad en arbeidsgivers avgjørelse om ansettelse er å anse som et enkeltvedtak, er det etter departementets syn ikke hensiktsmessig at arbeidsgiveren i disse sakene må følge forvaltningslovens regler om forhåndsvarsel, underretningsplikt mv. Faren er stor for at et slikt system fra arbeidsgivers side vil oppleves som tungvint og byråkratisk og dermed svekke motivasjonen for et samarbeid med Aetat ved senere anledninger. Det samme gjelder de tiltak som er lagt til en arbeidsplass uten at det foretas en ansettelse, men der det likevel er arbeidsgiver som har den endelige avgjørelsen av hvem som skal tildeles plass.

På denne bakgrunn bør det etter departementets mening presiseres at avgjørelser som arbeidsgiver tar i saker om ansettelse, oppsigelse eller avskjed når det gjelder arbeidsmarkedstiltak ikke skal anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

7.1.5 Aetats utvelgelse av hvem som er aktuelle for en konkret tiltaksplass

Før en tildeling av en tiltaksplass, også der dette skjer ved at en arbeidsgiver foretar en ansettelse, velger Aetat normalt ut en eller flere kandidater som kan være aktuelle. Arbeidsgivere forholder seg normalt til den personen eller det utvalget de får presentert. Aetats utvelgelse vil derfor oftest være avgjørende for å komme i betraktning. Disse avgjørelsene har dermed også vedtaks karakter og vil ofte være å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Selv om den enkelte arbeidssøker normalt vil være tilfreds med å ha blitt valgt ut som aktuell for en tiltaksplass, kan vedkommende ha reelt behov for rett til innsyn og mulighet til å overprøve Aetats avgjørelse.

Praktiske konsekvenser av at avgjørelsen om å bli plukket ut som aktuell for en konkret tiltaksplass anses som et enkeltvedtak, er at vedkommende skal få skriftlig beskjed om at han eller hun er plukket ut. Videre vil vedkommende ha krav på en etterfølgende begrunnelse og kan eventuelt klage dersom han eller hun ikke er interessert i den aktuelle tiltaksplassen.

For å kunne opprettholde et visst tempo og unngå situasjoner der arbeidsgiver ansetter en person som senere får medhold i en klage om at vedkommende ikke har plikt til å delta på tiltaket, bør klagefristen settes til tre uker som er den alminnelige frist i forvaltningsloven. Fristen vil dermed bli kortere enn etter spesialregelen i sysselsettingsloven om seks ukers klagefrist, se lovforslagets § 17.

7.1.6 Avgjørelser rettet mot tiltaksarrangører

Også for mulige enkeltvedtak overfor arbeidsgivere har departementet vurdert om det er rimelig og hensiktsmessig at forvaltningslovens saksbehandlingsregler skal komme til anvendelse fullt ut.

De aktuelle arbeidsgivere er sentrale samarbeidspartnere for Aetat, og deres vurderinger og prioriteringer er viktige i denne sammenheng. Ettersom den økonomiske støtten skal være kompensierende, er det imidlertid vanskelig å se at en arbeidsgiver i kraft av å være tiltaksarrangør i en konkret sak har et reelt behov for å få styrket sin rettsikkerhet gjennom en anvendelse av forvaltningslovens regler om forhåndsvarsel, dokumentinnsyn, begrunnelse og klage. Arbeidsgivers egeninteresse i denne støtten er ikke nødvendigvis et hensyn som bør gi grunnlag for f.eks. klagerett.

Etter departementets vurdering bør det gjøres unntak for avgjørelser overfor tiltaksarrangører fra forvaltningslovens enkeltvedtaksbegrep, og departementet foreslår et slikt unntak i forslaget til ny lovs § 16. Videre bør partsbegrepet, etter departementets vurdering, også i forhold til tiltaksarrangører/arbeidsgivere avgrenses slik som omtalt under pkt.

7.1.3. Det vil si at i saker om tildeling av tiltaksmidler bør partsstatus i alle fall begrenses til tiltaksarrangører som har søkt om tiltaksmidler eller godkjenning, samt tiltaksarrangører som på initiativ fra Aetat lokal har sagt ja til å stå som tiltaksarrangør, mot at de ytes en økonomisk kompensasjon.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget i proposisjonen.

8. ARBEIDSGIVERS RETTIGHETER OG PLIKTER

8.1 Sammendrag

8.1.1 *Generelt om arbeidsmarkedsetatens samarbeid med arbeidsgivere*

Aetats service skal være brukerorientert og tilpasset både arbeidssøkernes og arbeidsgivernes behov. Å opprettholde og utvikle kontakten med arbeidsgiverne er en viktig forutsetning for alt formidlingsarbeid, og er derfor av betydning både for arbeidsgiverne og arbeidssøkerne.

Ved utarbeidelsen av lovforslaget legges det til grunn at Aetat skal fortsette å yte bistand overfor arbeidsgivere, enten gjennom egenproduserte tjenester eller gjennom kjøp av tjenester fra private aktører.

Innenfor de sektorer det er mangel på innenlandske arbeidssøkere, er det ønskelig at Aetat fortsatt kan bistå arbeidsgivere med formidling av arbeidskraft fra utlandet. Ny lov om arbeidsmarkedstjenester bør derfor inneholde en hjemmel for å fortsette med dette når det er hensiktsmessig for å bidra til å nå lovens mål, jf. lovforslagets § 2 siste ledd.

8.1.2 *Rett og plikt til å melde ledige stillinger til Aetat*

Dagens sysselsettingslov har i § 12 en bestemmelse som med noen unntak pålegger arbeidsgiver en plikt til å melde ledige stillinger til Aetat. Begrunnelsen for bestemmelsen er at Aetat må kjenne til ledige jobber for å kunne drive sitt formidlingsarbeid overfor arbeidsledige.

Selv om Aetat ikke alene baserer seg på meldeplikten for å skaffe tilveie de nødvendige opplysninger om ledige stillinger, bør en etter departementets vurdering ikke fjerne meldeplikten uten å erstatte denne med en tilfredsstillende alternativ løsning. Aetat skaffer selv til veie mange av stillingsopplysningene. Videre har Aetat lagt til rette for at arbeidsgivere kan melde stillinger til Aetat uten særlige kostnader via Internett. Det må likevel påregnes at mange arbeidsgivere ikke av eget initiativ melder alle ledige stillinger til Aetat. En kan i disse tilfellene ikke alene basere seg på ordningen med at Aetat legger

stillingsopplysninger manuelt inn i sine registre. For å kunne opprettholde en nasjonal stillingsbase med tilnærmet full oversikt over ledige stillinger, bør Aetat fortsatt ha mulighet til å kunne kreve å få de nødvendige stillingsopplysninger direkte av arbeidsgiver. Departementet foreslår på denne bakgrunn at dagens system med meldeplikt for arbeidsgiver videreføres, jf. lovforslagets § 7.

8.1.3 *Meldeplikt ved masseoppsigelser*

Sysselsettingsloven har siden den ble vedtatt i 1947 hatt en bestemmelse om varslingsplikt/meldeplikt ved masseoppsigelser, nå lovens § 14.

Arbeidsmiljøloven § 56A inneholder enkelte regler som gjelder Aetats rolle ved masseoppsigelser, herunder kompetanse til i visse tilfeller å forlenge fristen/tidspunktet for når de planlagte masseoppsigelsene får virkning, se arbeidsmiljøloven § 56A nr. 6 og nr. 7. Formålet med varslingsplikt til offentlig myndighet (Aetat) er først og fremst sysselsettingshensyn. Aetat skal så tidlig som mulig kunne arbeide med formidling til nytt arbeid. De reglene som gjelder varslingsplikten til Aetat, bør derfor stå i lov om arbeidsmarkedstjenester. Det vil si at hovedparten av arbeidsmiljøloven § 56A nr. 6 og nr. 7 bør flyttes til den nye lovens § 8.

I gjeldende lovs § 14 skal det i tillegg til varsel om oppsigelse eller permittering uten lønn av minst 10 arbeidstakere, også varsles dersom arbeidstakerne "i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket til under 30 timer".

Departementet har kommet til at en bør beholde bestemmelsen, men reservere meldeplikten for tilfeller der arbeidstiden innskrenkes med minst 50 pst. Det er et vilkår for rett til dagpenger at vanlig arbeidstid er redusert med minst 50 pst., slik at det er disse tilfellene som primært vil være aktuelle for Aetats arbeid.

Varslingsplikten omfatter også permitteringer. Det foreslås derfor at det tas inn i lov om lønnsplikt under permittering en henvisning til arbeidsmiljøloven § 56A og til ny lov om arbeidsmarkedstjenester § 8.

8.1.4 *Nekting av registrering eller andre tjenester*

Etter en nærmere vurdering har departementet kommet til at det ikke er ønskelig å innføre en særskilt bestemmelse om nekting av tjenester i tilfeller der arbeidsgiver driver ulovlig virksomhet, slik det er hjemmel til i sysselsettingsloven § 13. På bakgrunn av den foreslåtte bestemmelsen i § 2 første ledd om at loven bare omfatter de som driver "lovlig virksomhet", vil Aetat i mange tilfeller kunne avslå å yte tjenester i disse tilfellene. Utover dette er det etter departementets syn ikke hensiktsmessig at Aetat i alle

saker skal ha plikt til å vurdere om det foreligger brudd på konkrete bestemmelser om ulovlige aktiviteter.

8.2 Komiteens merknader

8.2.1 *Meldeplikt ved masseoppsigelser*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig i behovet for å beholde varslingsplikten ved masseoppsigelser, men er uenig i atplikten skal innskrenkes til de tilfeller der arbeidstiden innskrenkes med minst 50 pst. Flertallet vil bemerke at det ikke bare er tilfeller som utløser rett til dagpenger som skal være av interesse for Aetat i deres utøvelse av arbeidsmarkedspolitikken, og vil derfor gå imot å innskrenke varslingsplikten slik det er foreslått.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"§ 8 første ledd andre punktum skal lyde:

Tilsvarende melding skal gis Aetat dersom arbeidstakerne vil bli permittert uten lønn eller i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket til under 30 timer."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det ikke bare er tilfeller av hel og delvis arbeidsledighet som utløser rett til dagpenger, som hører under Aetats arbeids- og interessefelt. Disse medlemmer viser til at det ikke dermed er behov for en varslingsplikt ved masseoppsigelser eller "massepermutteringer" i alle tilfeller av delvis arbeidsledighet. Etter disse medlemmers vurdering er det lite behov for en meldeplikt i tilfeller der arbeidstiden innskrenkes med mindre enn 50 pst. Det er begrenset hva Aetat kan gjøre i disse tilfellene. For det første vil det ikke foreligge rett til dagpenger. Videre må det antas å være vanskelig for Aetat å formidle personer som er mindre enn 50 pst. arbeidsledige.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 8 første ledd andre punktum skal lyde:

Tilsvarende melding skal gis Aetat dersom arbeidstakerne vil bli permittert uten lønn eller i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket med mer enn 50 prosent."

8.2.2 *Nekting av registrering eller andre tjenester*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpar-

tiet, viser til at det er stort behov for skjerpet innsats mot sosial dumping. Alle offentlige etater, og særlig de som har direkte ansvar i arbeidsmarkedspolitikken, må derfor gjennom regelverk eller på andre måter forpliktes på dette arbeidet.

Personer som er arbeidsløse er i en utsatt posisjon på arbeidsmarkedet.

Komiteen viser til Ot.prp. nr. 77 (2003-2004) og Innst. O. nr. 103 (2003-2004) der Arbeidstilsynet ble gitt tilsynsansvar for flere nye bestemmelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det i tillegg er viktig at Aetat fortsatt skal ha samme plikt som etter gjeldende sysselsettingslov til å vurdere om en arbeidsgiver som benytter seg av Aetats tjenester driver ulovlig virksomhet, slik det i dag er hjemlet i sysselsettingslovens § 13. Dette medfører de samme oppgaver som i dag og ingen oppbygging av nye funksjoner.

Flertallet viser til forslag under pkt. 9.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det ikke bør legges opp til at Aetat skal ha som oppgave å drive kontroll av arbeidsgivere, med sikte på å avdekke eventuelle lovbrudd. Dette tilligger i dag andre offentlige etater, særlig Arbeidstilsynet, å påse at arbeidsgivere ikke overtrer lovbestemmelser som skal forhindre diskriminering, ulovlige ansettelser og ulovlige arbeidsforhold for øvrig, sosial dumping m.m. Det vises til den nylig vedtatte lovgivning som skal forhindre sosial dumping, jf. Ot.prp. nr. 77 (2003-2004) og Innst. O. nr. 103 (2003-2004), der tilsynsansvaret for flere av de vedtatte bestemmelsene er lagt til Arbeidstilsynet. Aetat bør ikke tillegges kontrolloppgaver som allerede utføres av andre forvaltningsorgan. Aetat bør være en etat som primært yter tjenester og etaten bør ikke bygge opp funksjoner som overlapper oppgaver i andre organer. Disse medlemmer vil videre bemerke at verken trygdeetaten eller sosialetaten har noen tilsvarende administrativ sanksjonsbestemmelse som sysselsettingsloven § 13.

9. PRIVAT ARBEIDSFORMIDLING OG UTELEIE AV ARBEIDSKRAFT

9.1 Sammendrag

9.1.1 *Innledning*

Nytt regelverk vedrørende privat arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft trådte i kraft 1. juli 2000. Formelle krav til virksomheter som driver arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft ble beholdt

i sysselsettingsloven §§ 26 og 27. Det har i løpet av den tiden disse nye reglene har vært i kraft, vist seg å være behov for å gjøre visse endringer.

9.1.2 Begrepene privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere

Det er i gjeldende lovtekst ikke gitt definisjoner av begrepene privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere. Med grunnlag i forarbeider, tidligere lovtekst og praksis er det imidlertid mulig å angi kjernen av disse begrepene. Av hensyn til informasjon og brukervennlighet foreslår departementet å ta inn definisjonene i lovteksten. Departementet foreslår dessuten at det gis forskriftshjemmel i bestemmelsen slik at det om nødvendig kan gis en ytterligere presisering av definisjonen, jf. § 25-1 tredje ledd.

Siden det kun er utleie av arbeidskraft som reguleres i denne loven, foreslås det at dette begrepet benyttes og at arbeidsleie ikke innføres som et nytt begrep i loven. I definisjonen av utleie vil imidlertid også definisjonen av innleie ligge implisitt.

9.1.3 Kravet om at virksomheter skal registreres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, eller få stilt garanti

Gjeldende krav om at virksomheter skal registreres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap eller få stilt garanti, gjelder formidlingsvirksomheter unnatt statlige og kommunale institusjoner, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner samt ideelle organisasjoner som er organisert på en annen måte. Utleievirksomheter som har til formål å drive utleie må også oppfylle dette kravet.

Garantikravet medfører at det i praksis blir opp til banker og forsikringsselskap å vurdere hvilke formidlings- og utleievirksomheter som skal anses tilstrekkelig seriøse til å drive slik virksomhet. Ordningen sikrer trolig ikke likebehandling av virksomheter. Videre kan det stilles spørsmål ved om den vurderingen som gjøres av banker og forsikringsselskap i denne forbindelse er egnet til å sikre at det kun er de useriøse virksomhetene som hindres i å starte opp.

Dersom kravet om garanti fjernes, vil formidlings- og utleievirksomheter måtte organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Dette vil være en innsnevring i forhold til i dag, og vil etter departementets mening gi en for snever mulighet til å drive utleie- og innleievirksomhet. Dersom kravet om garanti fjernes, må derfor kravet om aksjeselskap eller allmennaksjeselskap etter departementets oppfatning også fjernes.

Departementet foreslår på bakgrunn av ovenstående at kravet om at virksomheter skal registreres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap eller få stilt garanti oppheves. Dette vil innebære at det ikke

stilles andre krav til organiseringen av formidlings- og utleievirksomheter enn andre virksomheter.

Departementet vil samtidig peke på at det om nødvendig i forskrift kan fastsettes nærmere vilkår for melding, rapportering, tilsyn, organisering og drift av formidlings- og utleievirksomheter.

9.1.4 Krav om betaling fra oppdragsgiver i tilknytning til formidlings- og utleietjenester

Departementet er gjort kjent med at utleier i enkelte tilfeller krever betaling fra innleier dersom sistnevnte har ønsket å ansette vedkommende som har vært innleid etter at innleieperioden er avsluttet.

Etter departementets oppfatning rammes slike tilfeller av gjeldende bestemmelse i sysselsettingsloven § 27 annet ledd nr. 1 om at virksomhet som har leiet ut en arbeidstaker, ikke kan begrense arbeidstakerens rett til å ta arbeid hos innleier når leieforholdet er avsluttet.

De foreslåtte endringene er derfor presiseringer i ordlyden for å tydeliggjøre innholdet i bestemmelsen. Av hensyn til at arbeidstaker ikke på noen måte skal hindres i å ansettes i en ordinær stilling hos innleier, finner departementet det riktig å foreta en presisering ved at "rett" endres til "mulighet".

For å ivareta hensynet til at også utleier skal kunne ha en forutsigbarhet og inntjeningsmulighet for sine arbeidstakere, opprettholder departementet også forslaget om å endre ordlyden til "ansettelsesforholdet hos utleier". Selv om tilsettingsforhold i praksis er noe annerledes i denne bransjen enn i andre, finner departementet at dette vil bidra til at utleiers rådighet over sine ansatte i utgangspunktet blir tilnærmet likestilt med andre arbeidsgivere.

9.1.5 Formidling av sjøfolk - spesielle regler

Etter departementets oppfatning vil innholdet i ILO-konvensjon nr. 179 legge klare føringer på hvilke regler som må fastsettes i forskrift når det gjelder formidling av sjøfolk, slik at det ikke i særlig grad vil bli overlatt til forvaltningen å fastsette disse. Dette vil dessuten være såpass detaljerte bestemmelser at de også av rent lovtekniske grunner bør fastsettes i forskrift.

Det er på denne bakgrunn nødvendig å ta inn en bestemmelse i den nye loven som gir hjemmel til i forskrift å gi spesielle bestemmelser vedrørende formidling av sjøfolk slik ILO-konvensjon nr. 179 forutsetter.

9.1.6 Plassering av bestemmelsene om privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere i lovteksten

De øvrige bestemmelsene i forslaget til lov om arbeidsmarkedstjenester gjelder Aetats virksomhet. De

foreslåtte bestemmelsene om privat arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft har ingen tilknytning til Aetats virksomhet og skal heller ikke håndheves av Aetat. Det er samtidig ikke andre steder i gjeldende lovverk hvor disse bestemmelsene passer bedre. Det er uaktuelt å vedta disse bestemmelsene i en egen lov.

For å markere at bestemmelsene om privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere er forskjellig fra resten av loven, vil departementet foreslå at de plasseres i et eget kapittel til sist i loven og at bestemmelser om definisjoner og virkeområde i tilknytning til formidling og utleie plasseres i dette kapitlet.

9.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til merknader under andre punkter om viktigheten av skjerpet innsats mot sosial dumping. Flertallet viser til at både arbeidstakerorganisasjoner, UDI og Servicebedriftenes Landsforeninger er uenige i at alle krav til firmaer som driver privat arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft nå faller bort og påpeker behovet for tiltak for å sikre seriositet i bransjen. Flertallet viser til opphevelsen av forskriften vedrørende registrering mv. av slike virksomheter og at dette nå brukes som begrunnelse for også å fjerne garantikravet. Flertallet vil påpeke at garantikravet på ingen måte kan sies å representere noe fullgodt instrument for å sikre seriositet i bransjen, men vil inntil andre og bedre ordninger er på plass, gå imot å oppheve kravet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer, godkjenningsordninger eller andre krav som er egnet til å sikre seriositet i arbeidsutleiebransjen."

"§ 26 første ledd skal lyde:

Virksomhet som vil drive formidling av arbeidskraft må stille garanti fra bank eller forsikringsselskap tilsvarende egenkapitalkrav som gjelder for aksjeselskap."

Proposisjonens forslag til § 26 første ledd blir annet ledd og skal lyde:

"Virksomhet som nevnt i første ledd, kan ikke kreve betaling av arbeidssøkeren for formidlingstjenesten."

"§ 27 første ledd skal lyde:

Virksomhet som har til formål å drive utleie av arbeidstakere må stille garanti fra bank eller forsikringsselskap tilsvarende de egenkapitalkrav som gjelder for aksjeselskap."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at en ikke bør opprettholde garantikravet til utleie- og formidlingsvirksomheter når dette ikke anses som et egnet tiltak for å sikre seriositet i bransjen. Garantikravet går ikke ut på annet enn at den enkelte virksomhet må stille bankgaranti, eventuelt forsikringsgaranti, tilsvarende de egenkapitalkrav som gjelder for aksjeselskap. Kravet ble innført med formål å sikre seriositet i utleie- og formidlingsbransjen, men etter erfaringer som er gjort, er det tvilsomt om det fungerer etter formålet. I praksis er det dessuten problemer knyttet til å få stilt garanti. Bankene er ikke villige til å stille åpne garantier, dvs. garantier hvor det ikke er nærmere spesifisert hvem de er rettet mot. Det er i dag verken noen offentlig instans garantien kan rettes mot eller som kan kontrollere at garantien faktisk er stilt. I lovforslaget foreslås en hjemmel til å fastsettes nærmere vilkår i forskrift for melding, rapportering, tilsyn, organisering og drift av formidlings- og utleievirksomheter. Bestemmelsen er for eksempel hjemmel for en eventuell gjeninnføring av registreringsordningen for utleie- og formidlingsvirksomheter eller for å stille krav om for eksempel organisering og drift av slike virksomheter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"§ 26 annet ledd skal lyde:

Virksomhet som driver privat arbeidsformidling, kan ikke kreve betaling av arbeidssøkeren for formidlingstjenesten."

Disse medlemmer vil stemme imot innstillingens forslag til § 27 første ledd. Innstillingens forslag til § 27 annet og tredje ledd blir første og annet ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å forenkle retten til å drive privat arbeidsformidling og utleie i mest mulig grad.

Disse medlemmer vil derfor oppheve det gjeldende garantikravet til utleie- og formidlingsvirksomhet.

Disse medlemmer ser det heller ikke som nødvendig med lovreguleringer som begrenser private arbeidsformidlers rett til å ta betalt for formidlingstjenester fra arbeidssøkere som de yter tjenester. I et mest mulig selvregulerende arbeidsmarked vil lovfestede begrensninger mot å kunne kreve betalt for formidlingstjenester kunne virke begrensende på antall aktører som tilbyr slike formidlingstjenester mellom arbeidsgivere og arbeidstakere.

Disse medlemmer mener også at det ikke bør være noen tidsbegrensninger for når en utleier kan leie ut en arbeidstaker til dennes tidligere arbeidsgiver etter at arbeidstaker avsluttet sitt ansettelsesforhold hos sin tidligere arbeidsgiver.

Disse medlemmer går derfor imot at det innføres en 6 måneders karantenetid i loven før en arbeidstaker kan leies ut til sin tidligere arbeidsgiver etter avsluttet arbeidsforhold hos denne.

Disse medlemmer er også av den oppfatning at det er unødvendig å lovfeste at aktører som leier ut arbeidskraft ikke skal kunne nekte de som arbeider for utleier å ta fast arbeid hos oppdragsgiver. I et fritt arbeidsmarked bør retten til å eventuelt ta fast arbeid hos oppdragsgiver/inneleier fullt ut overlates til individuelle arbeidsavtaler mellom arbeidstaker og utleier.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn stemme imot innstillingens forslag til §§ 26 og 27.

Disse medlemmer vil også advare mot å fremstille det slik at de foreslåtte endringene for privat formidling og utleie vil medføre at det blir enkle for useriøse firma å leie ut arbeidstakere.

Komiteen har for øvrig ingen kommentarer og slutter seg til forslaget i proposisjonen.

10. SANKSJONER

10.1 Sammendrag

10.1.1 *Nekting av hjelp fra Aetat*

Gjeldende sysselsettingslov har i § 13 en bestemmelse om at arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav i samband med formidlingen, kan bli nektet hjelp av arbeidsformidlingen for en kortere eller lengre tid.

Ettersom bestemmelsen i praksis bare anvendes i de tilfeller der det foreligger ulovlige forhold, forhold som vil kunne rammes av straffebestemmelser eller forhold som reguleres av Aetats rett til å styre over egne lokaler, mener departementet at behovet for bestemmelsen er lite. Bestemmelsen i gjeldende sysselsettingslov § 13 foreslås på denne bakgrunn ikke videreført i ny lov.

10.1.2 *Utestengning*

Etter gjeldende lovs § 36 kan en person som har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til dagpenger under arbeidsløshet eller for retten til tilskudd under opplæring, forutsatt at vedkommende var klar over eller burde vært klar over dette, utestenges fra retten til stønad, helt eller delvis, for et tidsrom fra fire uker inntil to år. Det samme gjelder dersom vedkommende har unnlatt å gi opplysninger av betydning for retten til stønad.

Disse forholdene vil ofte også rammes av generelle straffebestemmelser.

For de tilfeller der straffeforfølgning ikke er praktisk, er det etter departementets vurdering behov for en administrativ reaksjon. Dagens maksimale utestengningstid på to år er etter departementets vurdering for lang. Utestengning bør ikke kunne skje i mer enn seks måneder.

Inntil tolv ukers utestengning vil være en tilstrekkelig reaksjon for første gangs overtredelser. Departementet kan ikke se at det er noen grunn for at ikke perioden, slik som i dag, må kunne settes til fire uker dersom sakens karakter tilsier dette.

Departementet foreslår å begrense anvendelsesområdet for bestemmelsen til dagpenger.

Bestemmelsen om delvis utestengning er ikke blitt praktisert, og Aetat anser det heller ikke som særlig praktisk å skulle anvende delvis utestengning. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen om delvis utestengning tas ut av forslag til ny § 4-28 i folketryktdloven.

10.1.3 *Straff ved brudd på opplysnings- og meldeplikt mv.*

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om straff i gjeldende sysselsettingslov med enkelte endringer, jf. lovforslagets § 28. Etter gjeldende § 40 kan straff idømmes i form av bøter eller fengsel i inntil 3 måneder, eller begge deler. Departementet kan ikke se behovet for å videreføre adgangen til å idømme fengselsstraff, og foreslår at en eventuell straff bare skal kunne gis som bøtestraff.

Etter § 28 første ledd bokstav a kan straff idømmes den som "etter bestemmelse eller pålegg" forsettlig eller uaktsomt forsømmer å gi opplysning eller melding. Dette innebærer at brudd på meldeplikten i lovforslagets §§ 7 og 8 omfattes av straffebestemmelsen. Etter første ledd bokstav b kan straff idømmes den som mot bedre vitende gir uriktige opplysninger eller den som mot bedre vitende holder tilbake opplysninger som er viktige for rettigheter eller plikter etter lov om arbeidsmarkedstjenester. Påtalekompetansen foreslås som i dag lagt til Aetat Arbeidsdirektoratet.

10.1.4 *Straff ved brudd på vilkårene for privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere*

Overtredelser av alle bestemmelsene i sysselsettingsloven §§ 26 og 27 er i dag straffesanksjonert, og disse bør etter departementets vurdering fortsatt være det.

I gjeldende § 40 i sysselsettingsloven hvor overtredelser av §§ 26 og 27 er sanksjonert, fremgår det at disse overtredelsene kan straffes med bøter eller med fengsel i inntil tre måneder eller begge deler. Det

vil i praksis kun være bøter som er aktuell straffereaksjon ved overtredelser av dette regelverket. Departementet vil derfor foreslå at alternativet med fengsel ikke videreføres i den nye loven.

Bestemmelsen utformes på samme måte som gjeldende bestemmelse i sysselsettingsloven § 40 første ledd bokstav a, det vil si ved at straffebestemmelsen henviser til de bestemmelsene hvor vilkårene for formidling og utleie av arbeidskraft er fastsatt (§§ 26 og 27). En slik henvisning vil også innebære at innleier kan bli strafferettslig ansvarlig der bestemmelsene også involverer denne parten.

Overtredelse påtales bare dersom offentlige hensyn tilsier dette.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at sysselsettingslovens § 13 inneholder sanksjonsmuligheter overfor arbeidstaker og bedrifter som ikke fyller rimelige krav i samband med formidlingen. Flertallet viser til øvrige merknader om behovet for å verne arbeidssøkere mot sosial dumping og useriøse arbeidsforhold og ønsker derfor å videreføre bestemmelsen i ny lov.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Arbeidstilsynet ivaretar kontrollfunksjonen for å verne arbeidssøkere mot sosial dumping og useriøse arbeidsforhold. Disse medlemmer vil i likehet med Aetat sterkt advare mot å opprette en liknende kontrollfunksjon innen Aetat. Disse medlemmer mener Aetat primært skal yte tjenester og ikke bygge opp funksjoner som overlapper oppgaver i andre organer.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Overskriften på kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9 Sanksjoner."

"§ 28 skal lyde:

§ 28 Utestengning

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav Aetat stiller i forbindelse med sine tjenester, kan utestenges fra hele eller deler av Aetats tilbud for en tidsavgrenset periode."

Komiteen viser til at gjeldende bestemmelser i dag hjemler at overtredelser av vilkårene for privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere kan straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder eller begge deler. Regjeringen foreslår å fjerne alternativet med fengsel. Komiteen slutter seg til dette.

Komiteen viser også til at overtredelser etter loven nå undergis ubetinget offentlig påtale slik at enhver kan anmelde forholdet. Det vil gi enkeltpersoner og fagforeninger anledning til å gå direkte til politiet med sakene og at de kan behandles uten at en offentlig instans har vurdert saken. Komiteen støtter dette, men vil påpeke at det ikke må føre til at Aetat overlater ansvaret for å anmelde saker der det foreligger brudd på de nevnte bestemmelsene til enkeltpersoner og til fagforeningene, men utøver sitt selvstendige ansvar for at slike saker blir anmeldt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at den som beviselig på uærlig vis har tilegnet seg dagpenger skal straffes med bøter, tilbakebetale urettmessig utbetalt beløp og utestenges fra retten til å motta dagpenger i inntil 52 uker.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov om folketrygd skal § 4-28 første punktum lyde:

Dersom et medlem har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til dagpenger under arbeidsløshet og vedkommende var klar over eller burde vært klar over dette, kan Aetat gjøre vedtak om å utestenge vedkommende fra retten til dagpenger i inntil tolv uker første gang og inntil 52 uker ved gjentakelser innen de siste tre årene."

Komiteen har ellers ingen merknader og støtter forslaget i proposisjonen.

11. SAKSBEHANDLINGSREGLER

11.1 Sammendrag

11.1.1 Forholdet mellom saksbehandlingsreglene i sysselsettingsloven og folketrygdloven

Det rettslige utgangspunktet er at bestemmelsene i forvaltningsloven som hovedregel gjelder for Aetats saksbehandling med mindre annet er bestemt.

Folketrygdlovens generelle kapitler gjelder i utgangspunktet for dagpenger under arbeidsløshet (kapittel 4) og ytelser under yrkesrettet attføring (kapittel 11).

Departementets vurdering er at det vil være en fordel for brukerne dersom saksbehandlingsreglene for dagpenger under arbeidsløshet og attføringsytelser står i folketrygdlovens generelle kapitler, og at saksbehandlingsreglene for de to ytelsene i størst mulig grad er like. Samtidig med forslaget til lov om arbeidsmarkedstjenester fremmer departementet forslag om endringer i folketrygdloven kapitlene 4, 21, 22 og 25, slik at mesteparten av saksbehandlingsreglene som gjelder for dagpenger under arbeidsløs-

het og ytelser under yrkesrettet attføring samles i folketrygdloven.

11.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget i proposisjonen.

12. STATENS PARTSSTILLING I INNKREVINGSSAKER

12.1 Sammendrag

Aetat treffer regelmessig vedtak som stifter pengekrav mot privatpersoner. Viktigst er vedtak om tilbakebetaling etter feilaktig utbetaling av ytelser etter sysselsettingsloven § 35 første ledd. Aetat kan i disse tilfellene trekke i fremtidige ytelser eller inndrive kravet etter reglene i skattebetalingsloven, vanligvis gjennom trekk i lønn og lignende.

Nå inndrives de fleste krav gjennom Statens innkrevingsentral (SI). Det er krav med tvangsgrunnlag eller krav som innbetales frivillig som kan oversendes dit for innkreving.

Spørsmålet om hvem som har partsevne og kan opptre som lovlig stedfortreder i saker om inndriving og sikring av krav dersom saken om tvangsfullbyrdelse må inn for den alminnelige namsmyndighet, er imidlertid ikke tilstrekkelig avklart og bør reguleres i en ny lov.

Departementet foreslår at det presiseres i forslaget til ny lov (§ 24) at Aetat skal ha fullmakt til å utøve statens partsstilling ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig inndriving og sikring av krav, herunder behandling i Forliksrådet.

Ettersom hovedvekten av feilutbetalte dagpenger og attføringsytelser kreves tilbake av SI, bør denne ha tilsvarende fullmakt som Aetat til å tvangsinn drive kravene for å kunne utføre sine oppgaver for Aetat på en rasjonell måte.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget i proposisjonen.

13. TVANGSGRUNNLAG FOR FEILUTBETALTE YTELSER

13.1 Sammendrag

Den foreslåtte bestemmelsen om tilbakekreving i lov om arbeidsmarkedstjenester (§ 22) inneholder i hovedsak det samme som dagens sysselsettingslov § 35, men er redigert og systematisert bedre, blant annet ved at enkelte ledd er flyttet og at tvangsgrunnlag er tatt direkte inn i bestemmelsen. I tillegg er bestemmelsen gjennomgått språklig slik at den i størst mulig grad er blitt tilpasset ordlyden i folketrygdlo-

ven § 22-15. Bestemmelser om renter og foreldelse er tatt inn på samme måte som er gjort i folketrygdloven.

Vedtak om tilbakebetaling av feilutbetalte dagpenger og attføringsytelser vil i de aller fleste tilfellene fattes med hjemmel i § 22 første ledd. Slike krav har i dag tvangsgrunnlag og dette foreslås videreført i lovforslagets § 23.

I tillegg foreslås det at krav om tilbakebetaling etter tredje ledd også skal ha tvangsgrunnlag. Dette omfatter tilfeller hvor det etterbetales lønn, eller erstatning for lønn, for tidsrom det allerede er utbetalt dagpenger for, som f.eks. der dagpenger er forskuttert i forbindelse med konkurs. Også tilbakekreving av for mye utbetalt forskuddsbetaling av dagpenger, attføringsytelser og ytelser som er utbetalt etter denne lov omfattes av tvangsgrunnlaget, se § 22 tredje ledd. Etter gjeldende praksis vil dette være aktuelt for tilbakebetalingskrav ved forskuttering av dagpenger, attføringspenger eller kursstønad som er forskuttert i forbindelse med jul og påske. Krav etter lovforslagets § 22 andre ledd foreslås ikke å gis tvangsgrunnlag. Dagens adgang til å innfordre krav i form av motregning videreføres.

Statens innkrevingsentral gis kompetanse som særnamsmann for raskt å kunne avbryte en løpende foreldelsesfrist ved å kunne avholde utleggsforretning i krav som har direkte tvangsgrunnlag etter lov om arbeidsmarkedstjenester.

13.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til § 22 fjerde ledd om tilbakebetaling ved feilutbetalinger. Komiteen understreker at det innenfor dagens formulering ikke er tvil om at det skal gjøres fradrag for merskatt.

14. FORHOLDET TIL ARBEIDET MED EN SAMORDNING AV AETAT, TRYGDEETATEN OG SOSIALTJENESTEN

14.1 Sammendrag

Høsten 2001 ba Stortinget Regjeringen om å utrede spørsmålet om én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten. På bakgrunn av dette avga Regjeringen sin utredning i form av St.meld. nr. 14 (2002-2003) Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. Stortinget behandlet meldingen 13. mai 2003, sendte meldingen tilbake og ba Regjeringen om å komme tilbake med en ytterligere utredning av "ulike modeller for én felles velferdsetat bestående av dagens Aetat, trygdeetaten og sosialtjeningen".

Denne reformen er et sentralt element i Regjeringens modernisering av offentlig forvaltning og prioriteres høyt. Regjeringen legger nå opp til at spørsmålet om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosi-

altjenesten skal legges fram for Stortinget igjen i god tid før stortingsvalget i 2005. Det er satt ned et utredningsutvalg med en bredt sammensatt referansegruppe for å utrede ulike organisasjonsmodeller.

Departementet viser til at lovforslaget verken vil legge begrensninger eller føringer på arbeidet med en samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten. Bakgrunnen for lovarbeidet er et årelangt arbeid med å modernisere sysselsettingsloven av 1947, herunder å finne løsninger på det problem at en statsetat på flere punkter ikke følger forvaltningslovens regler. Arbeidet med nye lovforslag var praktisk talt ferdig da spørsmålet om å samordne Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten kom på dagsordenen. Som en følge av dette ble det foretatt nye vurderinger for å være sikker på at lovforslagene ikke ville komme i konflikt med samordningsarbeidet.

Forholdet er at lovforslaget vil gjøre det lettere å gjennomføre et arbeid med en samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten.

Lovforslaget inneholder bare hovedprinsippene for organisering av Aetat. Videre angis bare de hovedoppgaver som skal tilligge Aetat, i motsetning til gjeldende lov som har nokså detaljerte bestemmelser om Aetats oppgaver. Når det gjelder regler om saksbehandling og taushetsplikt, som vil være sentrale ved en samordning av etatene, foreslås endringer som gjennomgående bringer reglene mer i samsvar med de andre etaters, særlig trygdeetatens, tilsvarende regler.

Når det gjelder gjennomgangen av regelverket for ytelser og tjenester, vil en neppe foreslå endringer før spørsmålet om en eventuell ny organisering er avsluttet.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine merknader under andre punkter.

15. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

15.1 Sammendrag

Forslagene om rett til registrering og behovsvurdering bygger langt på vei på dagens arbeidsform ved Aetat lokal. Isolert sett vil forslagene innebære en viss økning av behovet for administrative ressurser i forhold til tidligere, fordi det etableres rettigheter som omfatter alle arbeidssøkere.

Det har vist seg vanskelig å gjøre sikre beregninger av det økte behovet for administrative ressurser som følger av lovforslaget.

Det samlede behovet for administrative ressurser i Aetat vil være under stadig endring, avhengig av ni-

vået på arbeidsledigheten og hvilken service som til enhver tid skal tilbys ulike grupper på ulike områder, samt av tekniske løsninger og rutiner. Lovforslaget innfører ikke rettigheter til tiltaksplasser eller andre arbeidsmarkedstjenester. Behovet for administrative ressurser vil fortsatt være avhengig av de nevnte faktorene uavhengig av lovforslaget.

Det legges opp til at personellressurser i Aetat skal frigjøres gjennom forenkling og effektivisering. Selv om behovsvurderingen kan kreve mer innsats og ressurser ved etablering av nye rutiner mv., er ikke det av et slikt omfang at etaten må tilføres nye ressurser.

Det legges derfor til grunn at ny lov om arbeidsmarkedstjenester i seg selv ikke får budsjettmessige konsekvenser, men at ressursbehovet gradvis innpasses de eksisterende budsjetttrammer. Eventuelle økninger på lengre sikt vil inngå i vurderingen av de årlige budsjetttrammer.

15.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Aetat i flere år har slitt med lav bemanning, mange nye og krevende oppgaver, store omstillinger og økende antall ledige. Flertallet viser til at Aetat nå skal lage skriftlig behovsvurdering for den enkelte og at hensikten er at Aetat skal ha en sterkere forpliktelse til å følge dette opp med aktuelle virkemidler. Skal dette bli mulig i praksis, må Aetat styrkes ut over dagens nivå på virkemidler og bemanning. Flertallet vil komme tilbake til dette i de årlige budsjetter.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti stiller seg bak Regjeringens vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene. Disse medlemmer vil eventuelt kommet tilbake til dette i de årlige budsjettene.

16. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

§ 1 skal lyde:

Lovens formål er å bidra til å oppnå et inkluderende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet.

Forslag 2

§ 4 skal lyde:

Aetat skal sørge for at brukerrepresentanter blir hørt i forbindelse med planlegging og evaluering av Aetats tjenester.

Forslag 3

§ 8 første ledd andre punktum skal lyde:

Tilsvarende melding skal gis Aetat dersom arbeidstakerne vil bli permittert uten lønn eller i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket med mer enn 50 prosent.

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:*Forslag 4*

§ 26 annet ledd skal lyde:

Virksomhet som driver privat arbeidsformidling, kan ikke kreve betaling av arbeidssøkeren for formidlingstjenesten.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 5*

I lov om folketrygd skal § 4-28 første punktum lyde:

Dersom et medlem har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til dagpenger under arbeidsløshet og vedkommende var klar over eller burde vært klar over dette, kan Aetat gjøre vedtak om å utestenge vedkommende fra retten til dagpenger i inntil tolv uker første gang og inntil 52 uker ved gjentakelser innen de siste tre årene.

17. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og ber Odelstinget gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven)

Kapittel 1 Formål og virkeområde*§ 1 Formål*

Lovens formål er å bidra til et inkluderende og ikke diskriminerende arbeidsliv gjennom et velfungerende arbeidsmarked med høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet.

§ 2 Virkeområde

Kapittel 1-7 gjelder for alle personer med lovlig opphold i riket og for alle som driver lovlig virksomhet i Norge. Aetat skal også yte tjenester til andre rettssubjekter når dette følger av internasjonale forpliktelser.

Kongen kan fastsette særlige regler for Svalbard og Jan Mayen.

Departementet kan gi forskrift om at virkemidler med hjemmel i denne lov kan anvendes utenfor landets grenser når dette er hensiktsmessig for å fremme lovens formål, og om tjenester Aetat yter som følge av internasjonale forpliktelser.

Kapittel 2 Aetat*§ 3 Aetats oppbygging*

Aetat utøver den offentlige arbeidsmarkedspolitikken under styring av departementet.

Aetat Arbeidsdirektoratet leder Aetats virksomhet. Arbeidsdirektøren har den daglige ledelsen av Aetat Arbeidsdirektoratet.

Aetat skal være representert på de steder som Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.

§ 4 Brukermedvirkning

Aetat skal ha et samarbeid med brukerne og deres organisasjoner i forbindelse med planlegging, iverksettelse og evaluering av Aetats virksomhet.

§ 5 Aetats hovedoppgaver

Aetat har ansvaret for gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken ved å bistå arbeidssøkere med å få jobb, bistå arbeidsgivere med å skaffe arbeidskraft og forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet.

Sentrale oppgaver er å innhente informasjon om arbeidsmarkedet, gi informasjon til arbeidssøkere og arbeidsgivere om arbeidsmarkedet, veilede brukerne, formidle og kvalifisere arbeidssøkere til arbeid, bistå arbeidsgivere ved rekruttering og omstilling, organisere og gjennomføre arbeidsmarkedstiltak og forvalte ytelser etter folketrygdloven kapittel 4 og 11, tjenestemannsloven § 13 nr. 6 og loven her. Det skal føres kontroll med forvaltningen av disse ytelsene.

De tjenester Aetat tilbyr etter denne lov skal være vederlagsfrie.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om Aetats virksomhet og kan pålegge Aetat andre oppgaver enn dem som følger av denne bestemmelsen.

§ 6 Samarbeid

Aetat skal samarbeide med andre når dette kan bidra til å løse de oppgavene som etaten er pålagt.

Kapittel 3 Arbeidsgivers meldeplikt

§ 7 Arbeidsgivers plikt til å melde ledige stillinger

Arbeidsgiver skal straks melde ledig stilling til Aetat. Blir det med en gang satt en inn i stillingen, faller meldeplikten bort.

Meldeplikten gjelder ikke når stillingen er blitt ledig på grunn av lockout eller streik som er godkjent av hovedsammenslutning for de arbeidsgivere eller arbeidstakere konflikten gjelder, og den ikke er kjent ulovlig ved dom.

En arbeidsgiver som har henvendt seg til Aetat for å få arbeidskraft, skal straks melde fra til Aetat dersom oppdraget faller bort.

Arbeidsgiver som selv ønsker å annonsere etter arbeidskraft uten å oppgi sitt navn, skal samtidig med melding etter første ledd oppgi grunnen til en slik fremgangsmåte.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra bestemmelsene i første ledd for ledige stillinger i staten, fylkeskommuner, kommuner og hel- og halvoffentlige institusjoner. Kongen kan videre gi forskrift om i hvilken utstrekning disse skal benytte Aetat når de skal tilsette arbeidstakere.

§ 8 Arbeidsgivers meldeplikt og Aetats oppfølging ved masseoppsigelser og permitteringer

Arbeidsgiver som vurderer å gå til masseoppsigelser, jf. arbeidsmiljøloven § 56A nr. 1, skal tidligst mulig og senest samtidig med at arbeidsgiver innkaller til drøftinger, gi Aetat melding som fastsatt i arbeidsmiljøloven § 56A nr. 3. Tilsvarende melding skal gis Aetat dersom arbeidstakerne vil bli permittert uten lønn eller i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket til under 30 timer. Melding skal også gis ved masseoppsigelser eller permitteringer av arbeidstakere som omfattes av tjenestemannsloven.

Meldingen skal gis til Aetat i det distriktet virksomheten ligger.

Planlagte masseoppsigelser får tidligst virkning 30 dager etter at Aetat er underrettet. Dersom det er nødvendig for å få til slik avtale som nevnt i arbeidsmiljøloven § 56A nr. 2, kan Aetat forlenge fristen etter første punktum med inntil 30 dager. Dersom Aetat endrer denne fristen, skal det gis skriftlig melding til arbeidsgiver om dette. Fristen kan ikke forlenges når en virksomhet opphører som følge av en rettsavgjørelse.

Aetat skal benytte fristen etter tredje ledd, første eller andre punktum, til å finne løsninger på de problemer som de planlagte oppsigelsene reiser. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan retten til utsettelse av oppsigelser skal nyttes og Aetats rolle ved utsettelse.

Aetat Arbeidsdirektoratet kan fastsette innskrenkninger i meldeplikten.

Kapittel 4 Informasjon, registrering og behovsvurdering

§ 9 Informasjon om Aetats tjenester

Enhver som henvender seg til Aetat har rett til informasjon om retten til å registrere seg som arbeidssøker, hvilke tjenester Aetat tilbyr og hvilke ytelser den forvalter.

§ 10 Registrering som arbeidssøker

Enhver som omfattes av denne lov har rett til å bli registrert som arbeidssøker hos Aetat.

For å ha rett til å stå registrert, må arbeidssøker melde seg til Aetat på slik måte og så ofte som Aetat bestemmer.

§ 11 Behovsvurdering

Registrerte arbeidssøkere har rett til å få vurdert sitt behov for bistand og tjenester fra Aetat. Vurderingen skal ta utgangspunkt i arbeidssøkerens real- og formalkompetanse, sett i forhold til mulighetene på arbeidsmarkedet.

Det skal vurderes om bistand utover Aetats ordinære formidlings- og oppfølgingsbistand anses nødvendig og hensiktsmessig. Ved vurderingen skal Aetat blant annet ta i betraktning søkerens helse, alder og ledighetsperiode sett i forhold til situasjonen på arbeidsmarkedet. Slik bistand kan blant annet omfatte virkemidler som veiledning, avklaring, handlingsplanlegging eller kvalifisering. Det skal angis hvilke virkemidler som kan være aktuelle og når disse antas å kunne tas i bruk. Det skal fastsettes en frist for når videre oppfølging skal skje.

Ved vesentlige endringer i arbeidssøkerens situasjon i forhold til arbeidsmarkedet, skal Aetat foreta en ny behovsvurdering.

Kapittel 5 Arbeidsmarkedstiltak

§ 12 Arbeidsmarkedstiltak

Arbeidsmarkedstiltak skal utformes og organiseres i samsvar med lovens formål, de mål og retningslinjer som ligger til grunn for Stortingets bevilgninger, tildelingsbrev fra departementet og forskrifter.

Departementet kan gi nærmere regler om arbeidsmarkedstiltakene og fastsette nærmere formål, innhold, personkrets og organisering av tiltakene.

§ 13 Ytelser til gjennomføring av arbeidsmarkedstiltak

Departementet kan fastsette nærmere vilkår for og størrelsen på ytelser til tiltaksdeltakere, og vilkår for og størrelsen på tilskudd til tiltaksarrangører. De-

partementet kan gi bestemmelser om arbeidsgivers lønnsplikt overfor deltakere i tiltak.

Departementet kan gi nærmere regler om tilskudd i oppholdsperioder mellom dagpenger og tiltak og mellom ulike tiltak og om vilkårene for og størrelsen på slikt tilskudd.

Kapittel 6 Saksbehandlingsregler

§ 14 Generelle saksbehandlingsregler

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

I saker som gjelder dagpenger under arbeidsløshet og ytelser under yrkesrettet attføring gjelder saksbehandlingsreglene mv. i folketrygdloven kapittel 21, 22 og 25.

§ 15 Hvor krav om stønad skal settes fram

Krav om stønad i forbindelse med arbeidsmarkedtiltak etter kapittel 5 i denne loven, settes fram for Aetat på vedkommendes bosted eller oppholdssted.

§ 16 Begrepe part og enkeltvedtak i visse saker

Flere som har behov for eller ønsker den samme tjenesten, regnes ikke som parter i samme sak, og kan ikke klage over at en annen har fått tjenesten.

Aetats avgjørelser overfor en tiltaksarrangør om etablering av en tiltaksplass regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder for avgjørelser som arbeidsgiver treffer på vegne av Aetat om inntak på arbeidsmarkedtiltak eller opphør av tiltaksforholdet.

§ 17 Klagefrist

Fristen for å klage over enkeltvedtak er seks uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til vedkommende part. For Aetats tildeling av tiltaksplass hos en arbeidsgiver gjelder likevel tre ukers klagefrist fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til arbeidssøker.

§ 18 Underretning om vedtak

Departementet kan gi forskrifter om at underretning om vedtak ikke behøver å gis når vedtaket gjelder stans av ytelse av grunner som er åpenbart kjent for parten, og det er gitt forhåndsorientering om at retten til ytelse bortfaller i slike tilfeller.

§ 19 Opplysningsplikt overfor Aetat

Aetat kan pålegge arbeidssøkere, arbeidstakere, arbeidsgivere, offentlige myndigheter, utdanningsinstitusjoner, Statens lånekasse for utdanning, forsikringsselskaper, banker, private pensjonsordninger og tiltaks- og formidlingsaktører å gi opplysninger som

er nødvendige for at Aetat skal kunne utføre sine oppgaver etter denne loven.

De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse. Opplysningene skal gis uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt.

§ 20 Særlige begrensninger i taushetsplikten

Lovhjemlet taushetsplikt er ikke til hinder for at opplysninger om utbetalte ytelser kan gis til skattemyndighetene for kontrollformål.

Lovhjemlet taushetsplikt er heller ikke til hinder for nødvendig utveksling av opplysninger i ytelsessaker mellom Aetats organer og det eller de organer som er fastsatt med hjemmel i folketrygdloven § 21-15 tredje ledd.

§ 21 Bistand og opplysningsplikt overfor sosialtjenesten

Aetat skal gi sosialtjenesten bistand i klientsaker.

Aetat skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som bør føre til tiltak fra sosialtjenestens side, og skal av eget tiltak gi sosialtjenesten opplysninger om slike forhold. Opplysninger kan bare gis etter samtykke fra klienten eller med hjemmel i lov.

Opplysninger om ytelsessaker og arbeidsforhold kan gis uten hinder av taushetsplikt.

Aetats plikter etter paragrafen her gjelder tilsvarende i forhold til kommunenes virksomhet etter lov 6. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

Kapittel 7 Tilbakekreving mv.

§ 22 Tilbakekreving

Dersom noen har mottatt en ytelse i strid med rettelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt. Feil utbetalt ytelse kan også kreves tilbakebetalt dersom mottakeren eller noen som har handlet på dennes vegne, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes en feil fra Aetat eller annet organ som foretar utbetaling på Aetats vegne, og mottakeren burde ha forstått dette.

I andre tilfeller enn nevnt i første ledd kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det blant annet legges vekt på hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Kravet om tilbakebetaling etter dette leddet er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

Dersom det etterbetales lønn eller erstatning for lønn for tidsrom det allerede er utbetalt dagpenger

under arbeidsløshet for, kan det for mye utbetalte beløp for samme tidsrom kreves tilbakebetalt. Dersom ytelser etter folketrygdloven kapittel 4 og 11 eller ytelser etter denne lov utbetales som forskudd, kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake.

Dersom feilutbetalingen har medført høyere utlignet skatt, herunder trygdeavgift, kan tilbakebetalingsbeløpet reduseres med den merskatten som skyldes feilutbetalingen.

Aetat kan fra utbetalingstidspunktet kreve renter med 0,5 prosent pr. måned ved tilbakekreving av ytelser etter første ledd første punktum. Det kan ellers ikke kreves renter.

§ 23 *Innkrevning og tvangsgrunnlag*

Aetat Arbeidsdirektoratet kan bestemme at innkreving skal skje gjennom Statens innkrevingsentral.

Krav på tilbakebetaling etter § 22 første og tredje ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

Aetat og Statens innkrevingsentral kan inndrive krav som nevnt i andre ledd ved trekk i lønn og andre liknende ytelser etter reglene i dekningsloven § 2-7. Innkrevingsentralen kan også inndrive kravet ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. panteloven kapittel 5, og utleggsforretningen kan holdes på innkrevingsentralens kontor etter tvangsfullbyrdsloven § 7-9 første ledd. Innkreving kan videre skje ved motregning etter reglene i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt.

§ 24 *Statens partsstilling i innkrevings saker*

Ved tvangsforretning for namsmannen og annen rettslig inndrivning og sikring av krav som skriver seg fra Aetats virksomhet, utøver Aetat lokal statens partsstilling. Dersom kravet innkreves gjennom Statens innkrevingsentral, jf. § 23 første ledd, utøver denne statens partsstilling.

Aetat Arbeidsdirektoratet kan bestemme at direktoratet eller Statens innkrevingsentral skal overta utøvelsen av partsstillingen i enkeltsaker, i grupper av saker eller på bestemte stadier ved inndrivningen eller sikringen av kravet.

I forhandlinger om gjeldsordning etter gjeldsordningsloven utøver Aetat lokal statens partsstilling med mindre annet er bestemt i medhold av andre ledd.

Ved alminnelige søksmål som er knyttet til Aetats virksomhet utøves statens partsstilling av departementet. Departementet kan delegere utøvelsen av partsstillingen til Aetat Arbeidsdirektoratet i enkeltsaker.

Kapittel 8 Privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere

§ 25 *Definisjoner og virkeområde*

Med privat arbeidsformidling menes all aktiv kobling mellom arbeidssøker og arbeidsgiver som utføres av andre enn Aetat i den hensikt å etablere et arbeidsgiver/arbeidstakerforhold.

Med utleie av arbeidstakere menes leie av arbeidstakere fra en arbeidsgiver (utleier) til en oppdragsgiver (innleier) der de innleide er underlagt oppdragsgivers ledelse.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om hva som menes med privat arbeidsformidling og utleie av arbeidstakere.

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder virksomhet som drives i Norge.

§ 26 *Privat arbeidsformidling*

Virksomhet som vil drive formidling av arbeidskraft må stille garanti fra bank eller forsikringsselskap tilsvarende egenkapitalkrav som gjelder for aksjeselskap.

Virksomhet som nevnt i første ledd, kan ikke kreve betaling av arbeidssøkeren for formidlingstjenesten.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere vilkår for melding, rapportering, tilsyn, organisering og drift av formidlingsvirksomheten, og kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forbudet i første ledd.

Departementet kan i forskrift fastsette særlige regler for virksomheter som driver formidling av sjøfolk.

§ 27 *Utleie av arbeidstakere*

Virksomhet som har til formål å drive utleie av arbeidstakere må stille garanti fra bank eller forsikringsselskap tilsvarende de egenkapitalkrav som gjelder for aksjeselskap.

Virksomheter som leier ut arbeidstakere må oppfylle følgende betingelser:

1. Virksomhet som har leiet ut en arbeidstaker, kan ikke begrense arbeidstakerens mulighet til å ta arbeid hos innleier etter at ansettelsesforholdet hos utleier er avsluttet.
2. Virksomheten kan ikke leie ut en arbeidstaker til en av arbeidstakerens tidligere arbeidsgivere før det har gått seks måneder siden arbeidstakeren sluttet hos denne.
3. Virksomheten kan ikke kreve betaling av arbeidstakeren for utleietjenester.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere vilkår for melding, rapportering, tilsyn, organisering og drift av utleievirksomheten.

Kapittel 9 Sanksjoner

§ 28 Utestengning

Arbeidsgivere og arbeidstakere som ikke fyller rimelige krav Aetat stiller i forbindelse med sine tjenester, kan utestenges fra hele eller deler av Aetats tilbud for en tidsavgrenset periode.

§ 29 *Straff for å gi uriktige opplysninger og for å ikke gi nødvendige opplysninger*

Dersom forholdet ikke går inn under strengere straffebud, straffes med bøter

- a) den som etter bestemmelse eller pålegg med hjemmel i denne loven plikter å gi opplysninger og meldinger, men som forsettlig eller uaktsomt forsømmer å gjøre dette,
- b) den som mot bedre vitende gir uriktige opplysninger eller holder tilbake opplysninger som er viktige for rettigheter eller plikter etter denne loven.

Påtale etter denne bestemmelsen finner bare sted etter krav fra Aetat Arbeidsdirektoratet eller den det gir fullmakt.

§ 30 *Straff for overtredelse av bestemmelser fastsatt eller med hjemmel i §§ 26 og 27*

Dersom forholdet ikke går inn under strengere straffebud, straffes med bøter den som forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelser som er fastsatt i eller med hjemmel i §§ 26 og 27.

Overtredelser etter første ledd påtales bare dersom allmenne hensyn tilsier dette.

Kapittel 10 Sluttbestemmelser

§ 31 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 32 *Endringer i annen lovgivning*

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i annen lovgivning:

1. Lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme selskapssetting oppheves.
2. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

I oversikten, innledningsvis i kapittel 4, strykes det siste strekpunktet, slik det lyder i dag. Nytt siste strekpunkt skal lyde:

- utestengning står i § 4-28.

§ 4-28 skal lyde:

Utestengning

Dersom et medlem har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til dagpen-

ger under arbeidsløshet og vedkommende var klar over eller burde vært klar over dette, kan Aetat gjøre vedtak om å utestenge vedkommende fra retten til dagpenger i inntil tolv uker første gang og inntil 26 uker ved gjentakelser innen de siste tre årene. Det samme gjelder dersom vedkommende har unnlatt å gi opplysninger av betydning for retten til stønad.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om utestengningstidens lengde.

§ 21-3 skal lyde:

Medlemmets opplysningsplikt

En person som krever en ytelse, plikter å gi de opplysninger og levere de *dokumenter* som er nødvendige for at *trygdens organer* skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. Den som mottar en ytelse, plikter å underrette *trygdens organer* om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller for å kunne kontrollere ytelsens størrelse.

Trygdens organer kan kreve at den som mottar eller har mottatt en ytelse, gir de opplysninger og leverer de *dokumenter* som er nødvendige for å kontrollere ytelsens størrelse eller *vilkårene* for rett til ytelsen.

Trygdens organer kan kreve at den som krever eller mottar en ytelse, lar seg undersøke eller intervjue av lege eller annen sakkyndig dersom *de* finner at det er nødvendig.

§ 21-4 skal lyde:

Innhenting av opplysninger og uttalelser

Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av løpende ytelser og *tidligere utbetalte ytelser* etter denne loven har *trygdens organer* rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, *tidligere arbeidsgivere*, offentlig myndighet, bank, forsikrings-selskap, privat pensjonsordning, *utdanningsinstitusjon*, samt *Statens lånekasse for utdanning*. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse.

De som gir behandling eller yter tjenester for trygdens regning, plikter etter krav fra *trygdens organer* å gi de erklæringer og uttalelser som er nødvendige for at *trygdens organer* skal kunne vurdere rettigheter og plikter etter denne loven. Det samme gjelder andre særskilt sakkyndige. I en legeerklæring om sykefravær plikter legen å opplyse om en sykdom eller en skade kan ha sammenheng med arbeidssituasjonen.

Trygdens organer kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for heldøgns omsorg og pleie å

gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskrivning av klienter.

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt.

Trygdens organer har videre rett til å innhente nødvendige opplysninger ved bevisopptak etter reglene i tvistemålsloven, eller ved politiet.

§ 21-5 skal lyde:

Bistand fra barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere

Barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere plikter å innhente opplysninger og gi uttalelser til trygdens organer om forhold som har betydning for behandlingen av saker etter denne loven.

Departementet gir forskrifter om samarbeid mellom trygdens organer og barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

§ 21-6 nytt fjerde punktum skal lyde:

Adgangen til å fastsette nytt dagpengegrunnlag er uttømmende regulert i § 4-16.

§ 21-9 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, se forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan gis bare når det er nødvendig for å fremme trygdens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på noens helse. I saker om dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4 og yrkesrettet attføring etter kapittel 11 kan nødvendige opplysninger utveksles mellom Aetat og trygdeetaten uten hinder av taushetsplikten. En brukerkontakt som nevnt i § 15-12 femte ledd, kan få oppgitt navn og adresse på enslige forsørgere som mottar overgangsstønad innenfor brukerkontaktens virkeområde, uten hinder av taushetsplikten.

§ 21-10 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om at underretning om vedtak ikke behøver å gis når vedtaket gjelder stans av dagpenger eller ytelser under yrkesrettet attføring av grunner som er åpenbart kjent for medlemmet, og det er gitt forhåndsorientering om at retten til ytelse bortfaller i slike tilfeller.

§ 21-12 A skal lyde:

Klage og anke i trygdesaker - Aetat

Aetats vedtak etter folketrygdloven kan påklages til det nærmest overordnede forvaltningsorgan. Klagen fremsettes for det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket.

Vedtak i klagesak etter folketrygdloven kapittel 4 og 11, og vedtak i klagesak etter arbeidsmarkedsloven § 22 om ytelser etter folketrygdloven kan ankes inn for Trygderetten etter bestemmelsene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten. Fristen for klage og anke er seks uker.

Vedtak som nevnt i bestemmelsen her, kan ikke bringes inn for de alminnelige domstolene før mulighetene til å klage og anke er nyttet fullt ut.

§ 21-14 skal lyde:

Ytelser ved yrkesrettet attføring

Aetat gjør vedtak om forhold som etter andre ledd i paragrafen her ikke skal avgjøres av trygdeetaten.

Trygdeetaten gjør vedtak om

- a) *de medisinske vilkår etter § 11-11 tredje ledd,*
- b) *hvorvidt særreglene i § 11-20 kommer til anvendelse.*

Krav om ytelser etter folketrygdloven kapittel 11 settes fram for Aetat på vedkommendes bosted.

En person som oppholder seg i utlandet skal sette fram krav for det organ Aetat Arbeidsdirektoratet bestemmer.

§ 21-15 skal lyde:

Dagpenger under arbeidsløshet

Aetat gjør vedtak om dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4.

Krav om dagpenger under arbeidsløshet settes fram for Aetat på vedkommendes bosted eller oppholdssted.

Dagpenger under arbeidsløshet for fiskere og fangstmenn etter § 4-18 behandles av de organer og etter de regler som departementet bestemmer.

Lovhjemlet taushetsplikt er ikke til hinder for nødvendig utveksling av opplysninger i ytelsessaker mellom Aetats organer og de organer som er fastsatt med hjemmel i tredje ledd.

§ 22-14 femte ledd skal lyde:

Trekk etter § 22-15 tredje ledd og avregning etter § 22-16 tredje ledd avbryter foreldelse. Det samme gjelder for trekk etter arbeidsmarkedsloven § 23. Dersom slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

§ 22-15 femte ledd skal lyde:

For dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4 og ytelser under yrkesrettet attføring etter kapittel 11 gjelder arbeidsmarkedsloven §§ 22 og 23.

§ 25-10 femte ledd oppheves.

3. I lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd skal lyde:

Anke til Trygderetten skal fremsettes skriftlig eller muntlig til vedkommende trygdekontor når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under Rikstrygdeverket, til *Aetat i vedkommendes distrikt* når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under *Aetat* Arbeidsdirektoratet, og for øvrig til den institusjon som saken hører under.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Trygdekontor, *Aetat* eller vedkommende annen institusjon som mottar muntlig anke, skal sørge for å sette den opp skriftlig og underskrive den sammen med den ankende part.

§ 23 fjerde skal lyde:

Departementet skal anses som part i relasjon til bestemmelsen i andre og tredje ledd etter lovgivning som hører under Aetat Arbeidsdirektoratet.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

4. I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endringer:

§ 56 A skal lyde:

Informasjon ved masseoppsigelser

1. Med masseoppsigelser menes oppsigelser som foretas overfor minst 10 arbeidstakere innenfor et tidsrom på 30 dager, uten at oppsigelsene er begrunnet i de enkelte arbeidstakeres forhold. Andre former for opphør av arbeidskontrakter som ikke er begrunnet i de enkelte arbeidstakeres forhold, skal tas med i beregningen såfremt minst fem sies opp.
2. Arbeidsgiver som vurderer å gå til masseoppsigelser, skal så tidlig som mulig innlede drøftinger med arbeidstakernes tillitsvalgte med sikte på å

komme fram til en avtale for å unngå masseoppsigelser eller for å redusere antall oppsagte. Der som oppsigelser ikke kan unngås skal de uheldige sidene ved dem søkes redusert. Drøftingene skal omfatte mulige sosiale tiltak med sikte på blant annet støtte til omplassering eller omskolering av de oppsagte. Arbeidstakernes representanter kan la seg bistå av sakkyndige. *Arbeidsgiver har plikt til å innlede drøftinger selv om de planlagte oppsigelsene skyldes andre enn arbeidsgiver og som har beslutningsmyndighet overfor denne, f.eks. en konsernledelse.*

3. Arbeidsgiver har plikt til å gi arbeidstakernes tillitsvalgte alle relevante opplysninger, herunder skriftlig melding om grunnene til eventuelle oppsigelser, antall arbeidstakere som vil kunne bli oppsagt, hvilke arbeidsgrupper de tilhører, antall arbeidstakere som normalt er ansatt, hvilke arbeidstakergrupper som normalt er sysselsatt og over hvilken periode oppsigelsene vil kunne skje. Den skriftlige meldingen skal også inneholde kriterier for utvelgelse av de som eventuelt skal sies opp og kriterier for beregning av eventuelle ekstraordinære sluttvederlag. Meldingen skal gis tidligst mulig, senest samtidig med at arbeidsgiver innkaller til drøftinger. *Tilsvarende melding skal også gis til Aetat, jf. arbeidsmarkedsloven § 8.*
4. Arbeidstakernes tillitsvalgte kan kommentere meldingen direkte overfor *Aetat*.
5. Planlagte masseoppsigelser får tidligst virkning 30 dager etter at *Aetat* er underrettet. *Aetat kan forlenge fristen i henhold til arbeidsmarkedsloven § 8 tredje ledd.*
5. I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering gjøres følgende endring:

Ny § 3 a skal lyde:

Meldeplikt til offentlig myndighet (Aetat)

Før permittering skal arbeidsgiver gi melding til offentlig myndighet (Aetat) i henhold til arbeidsmarkedsloven § 8.

B.

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om retningslinjer, godkjenningsordninger eller andre krav som er egnet til å sikre seriøsitet i arbeidsutleiebransjen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 11. november 2004

Magnhild Meltveit Kleppa

leder

Karin Andersen

ordfører